

Kasvinterveyden, taimiaineiston ja metsänviljelyaineiston valvonnan raportti 2020

Kasvinterveyden, taimiaineiston ja metsänviljelyaineiston valvonnan raportti 2020

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Päiväys: 17.5.2021	Asianumero: 995/00.01.02.00.01/2021
	Ruokavirasto
Linja, osasto ja/tai yksikkö:	Elintarvikeketjulinja, kasvintuotannon osasto, kasvinterveysyksikkö
Hyväksyjä:	Tuula Mäki-Valkama
Laatija/laatijat:	Ulla Oksanen
Lisätietoja:	

SISÄLLYSLUETTELO

1. Kasvinterveys ja taimiaineisto	3
1.1. Arvio valvonnan vaikuttavuuden toteutumisesta	3
1.2. Valvontasuunnitelman toteutuminen	5
1.2.1. Tuontitarkastukset	6
1.2.2. Sisämarkkinavalvonta	9
1.2.3. Kartoitukset ja tuotantopaikkavalvonta	10
1.2.4. Vientitarkastukset ja -todistukset	17
1.2.5. Omavalvonnan tarkastukset	19
1.2.6. Laboratoriomääritykset	20
1.2.7. Rekisteröidyt toimijat.....	20
1.3. Toiminnan ja tuotteiden säännöstenmukaisuus	22
1.3.1. Todetut puutteet ja niiden yleisyys	22
1.3.2. Puutteiden analyysi.....	24
1.4. Auditoinnit ja muu saatu palaute	26
1.5. Ennaltaehkäisevät ja korjaavat toimenpiteet.....	27
1.5.1. Toimijoiden säädösten tuntemisen varmistaminen	27
1.5.2. Koulutus ja viestintä.....	27
1.5.3. Toimijoille annetut seuraamukset ja puutteiden korjaamistoimenpiteiden varmistaminen.....	32
1.5.4. Valvontajärjestelmään liittyvät korjaavat toimenpiteet.....	32
1.6. Toiminnan resurssit	32
1.7. Muutokset seuraavien vuosien toimintaan.....	33
2. Metsänviljelyaineisto	35
2.1. Arvio valvonnan vaikuttavuuden toteutumisesta	35
2.2. Valvontasuunnitelman toteutuminen	35
2.3. Toiminnan ja tuotteiden säännöstenmukaisuus	38
2.3.1. Todetut puutteet ja niiden yleisyys	38
2.3.2. Puutteiden analyysi.....	40
2.4. Auditoinnit ja muu saatu palaute	41
2.5. Ennaltaehkäisevät ja korjaavat toimenpiteet.....	42
2.5.1. Toimijoiden säädösten tuntemisen varmistaminen	42
2.5.2. Viestintä	42
2.5.3. Toimijoille annetut seuraamukset ja puutteiden korjaamistoimenpiteiden varmistaminen.....	43
2.5.4. Valvontajärjestelmään liittyvät korjaavat toimenpiteet.....	43
2.6. Toiminnan resurssit	44
2.7. Muutokset seuraavien vuosien toimintaan.....	44
Liite 1. Inspektioner på Åland 2020.....	46
Liite 2. Tuonnit, tarkastukset ja pysäytykset tuoteryhmittäin, sekä alennetun tarkastusprosentin tarkastukset 2020 (Ruokavirasto, ELY ja Tulli)	47
Liite 3. Komission VASU-raporttiin toimitettavat tiedot	49
Liite 4. MMM:lle toimitettavat mittarit ja tunnusluvut	52

1. Kasvinterveys ja taimiaineisto

1.1. Arvio valvonnan vaikuttavuuden toteutumisesta

Kasvinterveyden ja taimiaineiston valvonnan tavoitteena on estää kasvinterveyslainsäädännössä mainittujen karanteenituhoojien leviäminen Suomeen ja todettujen esiintymien hävittäminen. Lisäksi valvonnan tavoitteena on varmistaa, että markkinoitavat, maahantuotavat ja maasta vietävät kasvituotteet täyttävät muut kasvinterveys- sekä taimiaineistolainsäädännön asettamat vaatimukset.

Suomessa on noudatettu 14.12.2019 alkaen koko EU:n kattavaa kasvinterveyslainsäädäntöä, joka perustuu EU:n kasvinterveysasetukseen 2016/2031 ja EU:n asetukseen 2017/625 virallisesta valvonnasta. Vuonna 2020 aloitettiin uuden lainsäädännön mukaiset valvonnat tuonnin ja kasvipasseja myöntävien toimijoiden valvonnan osalta. Toimijoiden kanssa käytiin edelleen runsaasti vuoropuhelua erityisesti kasvipassilla merkitsemisen yksityiskohtiin liittyen. Myönteistä on, että toimijat haluavat noudattaa lainsäädännön uusia velvoitteita. Tätä on edesauttanut se, että lainsäädännön toimeenpanoa on tehty yhdessä toimijoiden kanssa.

Valvontasuunnitelman toteumaan vaikuttivat maaliskuusta alkaen koronaviruksen leviäminen maailmassa ja sen myötä tehdyt rajoitukset kansalaisten liikkumiseen ja myös tarkastustoimintaan. Keväällä useita tarkastustoimintoja keskeytettiin kokonaan. Vain kriittiset toiminnot tehtiin, kuten tuonti- ja vientitarkastukset ja karanteenituhoojiin liittyvät toimenpiteet. Ulkona tehtävät kartoitukset pystyttiin tekemään lähes normaalisti. Etätarkastukseen luotiin ohjeistus ja etänä tarkastettiin taimistojen omavalvontaa ja varmennettua tuotantoa.

Tuonnin osalta lainsäädäntö toimeenpantiin uusien säännösten mukaisesti kokonaisuudessaan. Tuontierät tuotiin hyväksytyjen rajatarkastusasemien kautta ja niistä tehtiin kasvinterveydellinen tuloilmoitus (CHED-PP) TracesNT-järjestelmään. Tuontivalvonnan vaikuttavuus kasvoi, koska TracesNT-järjestelmän myötä tieto on paremmin analysoitavissa ja sitä kautta hyödynnettävissä. Lisäksi lainsäädännön piiriin tuli uusia asiakkaita ja toimijaryhmiä, joille jatkettiin viestintää voimaan tulleista muutoksista. Tämä lisäsi tietoisuutta tuontirajoituksista ja niiden syistä.

Kasvipassin käyttöoikeuden saaneet toimijat (kasvipassitoimijat) tekivät ensimmäistä kertaa toimintansa omavalvontaa. Koronarajoitteista johtuen kasvipassitoimijoiden omavalvonnan tarkastuksia voitiin tehdä vain vähän, eikä omavalvonnan onnistumisesta voida sen takia vetää kattavia johtopäätöksiä.

Koska kasvinterveyden valvonnalla voidaan vain rajallisessa määrin estää kasvintuhoojien saapuminen maahan, on mahdollista, että kaikkia kasvintuhoojaesiintymiä ei valvonnassa löydetä riittävän nopeasti. Toimijoiden omavalvonta sekä heidän ja kansalaisten havaintoilmoitukset, riittävät valvontaresurssit ja tarkastusten oikea kohdentaminen ovat keskeisessä roolissa pyrittäessä estämään pysyvien kasvintuhoojaesiintymien syntyminen. Vaikka myös vuonna 2020 valvonnassa havaittiin uusia tuhoajaesiintymiä, ei uusien kasvintuhoojien kuitenkaan vielä ole todettu asettuneen pysyvästi Suomeen.

EU:n rahoittaman kasvintuhoojien Survey program -kartoitusohjelman ja vuonna 2017 käyttöön otetun Europhyt Outbreaks -ilmoitusjärjestelmän avulla tehostetaan merkittävästi uusien kasvintuhoojien esiintymisen seuranta ja todetuista esiintymistä tiedottamista

kansainvälisesti. Erityisesti kasvintuhoojakartoituksia pyritään kohdentamaan riskialueille, jotta kartoitustulosten luotettavuutta saadaan parannettua, mahdolliset uudet kasvintuhoojat havaittaisiin nopeasti ja valvontaresurssit käytettäisiin mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti.

Globaalin kaupan kasvu ja ilmastonmuutos lisäävät merkittävästi uusien kasvintuhoojien riskiä kasvintuotannolle ja ympäristölle. Tämä aiheuttaa jo nyt haasteita valvonnan kohdentamiselle ja resurssien käytölle. Monia tuhojia on käytännössä mahdotonta havaita riittävän tehokkaasti esimerkiksi tuonti- tai sisämarkkinavalvonnassa, jotta niiden maahantuloa tai leviämistä voitaisiin estää. Keinoja kasvintuhoojien havaitsemisen parantamiseen voisivat olla esimerkiksi piilosaastuntäytteiden ottamisen ja analysoinnin lisääminen, tarkastusten kohdentamisen parantaminen ja luotettavuuksien laskeminen.

Tarkastusten tehostamiseen käytetään tällä hetkellä muun muassa feromoni- ja muita ansoja, riskikarttoja, sekä tarkastusten kohdentamiseen tietyissä tarkastustyypeissä valmiita kohdelistoja. Lisäksi aasianrunkojäärän kartoituksissa hyödynnetään hajukoiria. Uusia tarkastuksia tehostavia menetelmiä otetaan käyttöön esimerkiksi muiden maiden kokemusten perusteella. Kartoitusten luotettavuuden laskenta RIBESS+ työkalulla aloitettiin vuonna 2020. Ensimmäiset työkalulla suunnitellut kartoitusluvut tulevat vuoden 2022 suunnitelmaan. Työkalu auttaa suuntaamaan resursseja paremmin ja tehostamaan kartoituksia.

Myönteistä on, ettei aasianrunkojääriä ole löydetty Vantaalla sijaitsevalta esiintymäalueelta vuoden 2015 jälkeen. Myös tulipolteen hävittämisessä on todennäköisesti onnistuttu, koska sitä ei ole todettu Ahvenanmaalta vuoden 2014 jälkeen.

Ulkomaisista ISPM 15 -merkinnällä varustetuista puisista pakkausmateriaaleista todettiin edellisvuosien tapaan eläviä sukkulamatoja ja kuoriaisia, mikä kertoo siitä, että standardista huolimatta puisen pakkausmateriaalin mukana voi levitä kasvintuhoojia. Standardin vaatimusten toteutumista tulisi valvoa kansainvälisesti nykyistä tehokkaammin.

Lainsäädäntöuudistuksen myötä toimijoiden omavastuu ja toimenpiteet kasvintuhoojariskien hallitsemiseksi korostuvat. Jatkossa toimijoita edelleen koulutetaan ja ohjeistetaan kasvinterveysriskeistä, jotta he voivat ryhtyä tarpeellisiin riskinhallintatoimenpiteisiin.

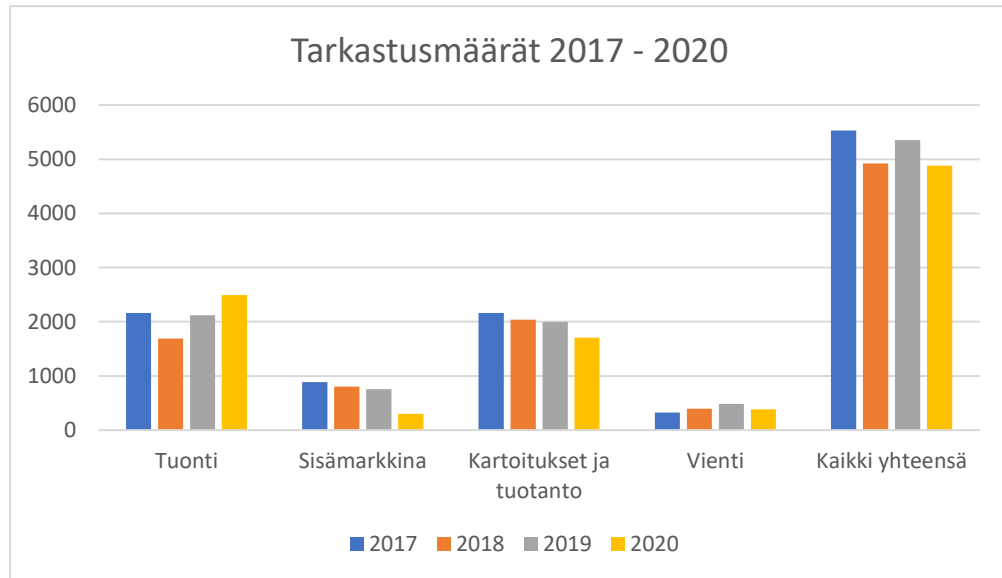
Vuosi 2020 oli kansainvälinen kasvinterveysvuosi, jonka piti olla täynnä siihen liittyviä tapahtumia, jotta kansalaisten tietoisuutta kasvinterveyden tärkeydestä saataisiin lisättyä. Koronatilanteen vuoksi lähes kaikki tapahtumat peruttiin, joten kasvinterveysvuonna keskityttiin materiaalin tuottamiseen erityisesti sosiaaliseen mediaan. Viestinnässä hyödynnettiin sosiaalisen median vaikuttajia, kuten ammattibloggaaja Lähiömutsia sekä tubettaja Julia Ahosta. Lapsille tuotettiin ensimmäistä kertaa kasvinterveyteen liittyvää materiaalia. Syksyllä käynnistettiin Kasvikeskiviikko-kampanja. Lisäksi järjestettiin kuvakisoja ja -haasteita. Perinteisiä medioita ei unohdettu. Vuoden aikana kirjoitettiin alan lehtiin ja Ruokaviraston sivuilla julkaistiin kasvinterveyteen liittyviä blogeja.

Vuoden 2020 aikana tehtiin selvitys kasvien ja kasvit tuotteiden etämyynnistä Suomessa. Tavoitteena oli selvittää, miten ja missä kasveja ja kasvit tuotteita myydään verkossa ja missä määrin. Selvityksen mukaan etämyyntiä tekeviä toimijoita on hyvin erilaisia ja etämyyntiä tehdään monilla eri tavoilla. Sekä kotimaiset että kansainvälisetkin verkkomarkkina-alustat ovat suosittuja kasvien etämyynnissä. Lisäksi sosiaalisen median kautta tapahtuva kasvien ja kasvit tuotteiden myynti on suuressa suosiossa ja koronavuosi lisäsi verkkokauppaa

entisestään. Selvitystä hyödynnettiin esimerkiksi kasvipassin käytön linjaamiseksi kasvien etämyynnissä kuluttajille.

1.2. Valvontasuunnitelman toteutuminen

Ruokavirasto, ELY-keskukset ja valtuutetut tarkastajat tekivät yhteensä 4 882 tarkastusta (Taulukko 1). Valvontasuunnitelman määrälliset tarkastustavoitteet toteutuivat 77 -prosenttisesti tavoitteen ollessa 6379 tarkastusta. Suurin osa tarkastuksista kohdistui tuonti-, sekä kartoitukset ja tuotantopaikkavalvonta -prosessiin. Eniten tehtiin puu- ja metsäsektorin tarkastuksia. Kauimmas tavoitteesta jäätiin sisämarkkina- ja vientitarkastuksissa. Tarkastusten määrä jäi tavoitteesta muun muassa koronarajoitusten vuoksi. Määrät vaihtelevat vuosittain myös siitä syystä, mitä tuhojalajeja milloinkin kartoitetaan, sekä tuonti- ja vientimäärien vaihtelusta (Kuva 1.) Ahvenanmaan maakuntahallitus (Ålands landskapsregering) teki 28 kasvinterveyden tarkastusta, mikä on 75 % enemmän kuin vuonna 2019 (Liite 1). Tarkastusluvut eivät sisällä Tullin tekemiä tarkastuksia.

Kuva 1. Ruokaviraston, ELY-keskusten ja valtuutettujen tekemät tarkastukset eri vuosina (kpl)

Taulukko 1. Ruokaviraston, ELY-keskusten ja valtuutettujen tarkastajien vuonna 2020 tekemät tarkastukset (kpl).

	Tuonti	Sisämarkkinat	Kartoitukset ja tuotanto	Vienti	Yhteensä	
Avomaan puu-tarhakasvit	6	14	277	8	305	6 %
Kasvihuonekasvit	104	19	194	1	318	7 %
Peruna	5	31	413	0	449	9 %
Puu ja metsä	2 377	236	824	351	3 788	77,5 %
Muut				22	22	0,5 %
Yhteensä	2 492	300	1 708	382	4 882	
	51 %	6 %	35 %	8 %		

1.2.1. Tuontitarkastukset

Tuontitarkastuksia tehtiin yhteensä 2 492 kpl, joka on 18 % edellisvuotta enemmän (Taulukko 3). Määrä vaihtelee vuosittain sen mukaan, paljonko EU:n ulkopuolelta terveystodistuksen vaativia kasveja, kasvituotteita ja muita tavaroita tuodaan maahan (Taulukko 2 ja Liite 2). Suurin osa tuotteista tarkastetaan aina maahantuonnin yhteydessä, ellei niille ole säädetty alennettua tarkastusprosenttia. Alennettu tarkastusprosentti on säädetty tietyille hedelmille, vihanneksille ja marjoille, Venäjän Euroopan puoleiselta alueelta tuotavalle havupuutavaralle sekä käytetyille maa- ja metsätalouskoneille (Liite 2). Muut elävät kasvinosat ja siemenet tarkastetaan 1 %:n tarkastustasolla.

Tuonnissa siirryttiin käyttämään TracesNT järjestelmää vuonna 2019. Vuosi 2020 oli ensimmäinen täysi vuosi, jona tuonnit sinne kirjattiin. Tuonnin luvut tätä raporttia varten on otettu osittain TracesNT:stä ja osittain ELMOsta. Siksi kaikki luvut ja tuoteryhmät eri taulukoiden välillä eivät täysin täsmää. Tulli ei myöskään enää toimita omia tilastojaan Ruokavirastolle, vaan luvut otetaan TracesNT:stä. Vuoden 2021 tavoitteena onkin saada tuontiraportointi toimimaan täysin TracesNT:n tilastotyökalun avulla. TracesNT -järjestelmän raportointiominaisuuksista on annettu myös palautetta komissiolle, sillä emme saa sieltä suoraan komission vaatimia raportointilukuja esimerkiksi alennettujen tuotteiden osalta. Komissio myös kehittää raportointityökalua jatkuvasti.

Puutarhakasvien tuontimäärille on tyypillistä suuri vuosittainen vaihtelu. Avomaan puutarhakasveista taimia ja pistokkaita tuotiin 51 % edellisvuotta vähemmän. Valmiita ruukkukasveja ja leikkokukkia tuotiin EU:n ulkopuolelta suoraan Suomeen hyvin vähän ja pääasiassa ne tulivatkin sisämarkkinoiden kautta mm. Hollannista. Sen sijaan pistokkaita ja taimia tuotiin ammattimaiseen kasvihuonetuotantoon EU:n ulkopuolelta yli 1,1 miljoonaan kappaletta. Suora tuonti väheni hieman (12 %), mutta todennäköisesti vastaava määrä taimia tuli toisten EU-maiden (Hollanti, Saksa, Tanska) kautta. Suoraan Suomeen maahantuodut pistokkaat ja taimet tulivat lähes yksinomaan Israelista, mutta lisäksi tuotiin taimia hieman Keniasta. Eniten tuotiin lumihietaleen, mintun, petunian, siniviuhkan ja rosmariinin taimia. *Xylella fastidiosa* -taudin kartoittamiseksi otettiin näytteitä (yhteensä 73 kpl) jokaisesta tarkastuksella havaitusta laventelin ja rosmariinin kasvierästä siten, että kyseisten erien puhtaus pystyttiin selvittämään 99 %:n luotettavuudella. Piilosaastunanäytteitä otettiin, koska Israelissa esiintyy *X. fastidiosa* -tautia ja haluttiin varmistaa, että saastuneet erät saataisiin nopeasti hävitettyä vastaanottajalla ennen taudin edelleen leviämistä. On todennäköistä, että yksityishenkilöt toivat kasveja, taimia ja leikkokukkia tuontivalvonnan ohitse, koska niitä tuli tarkastettavaksi hyvin harvoin. Mediassa on julkaistu useampia lehtikirjoituksia, joissa on käynyt ilmi kasvin lähtöaineiksen olevan tuotu yksityishenkilöiden mukana suoraan EU:n ulkopuolelta.

Perunan tuonti EU:n ulkopuolelta on muutamia maita lukuun ottamatta kokonaan kielletty. Vuonna 2020 uudensadon perunaa tuotiin viisi erää Israelista. Suurin osa uudensadon perunoista tulee markkinoille muiden EU-maiden kautta.

Taulukko 2. Maahantuodut terveystodistuksen vaativat erät ja niiden tarkastustasot.

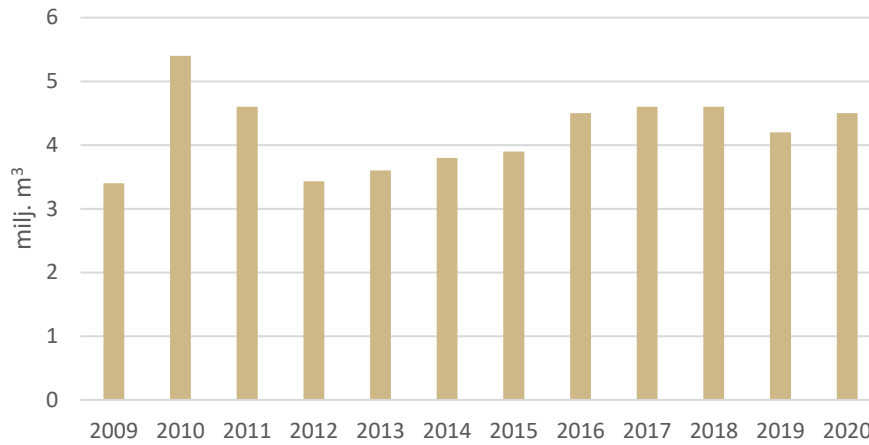
Tarkastustyyppi	Erät (kpl)	Tuontimäärä	Vaadittu tarkastustaso	Tarkastetut erät (kpl)	Tarkastettujen erien osuus
Pistokkaat ja taimet avomaalle	5	5510 kpl	100 %	5	100 %
Istukassipulit	1	4000 kg	100 %	1	100 %
Siemenet (kasvinterveysvaatimusten alaiset)	5	1 873,5 kg	100 %	5	100 %
Kasvihuonekasvit	104	2 041 311 kpl	100 %	104	100 %
Pistokkaat ja taimet	78	1059 533 kpl	100 %	78	100 %
Ruukkukasvit	5	833 kpl	100 %	5	100 %
Hyötösipulit	21	980 945 kpl	100 %	21	100 %
Peruna	5	135 000 kg	100 %	5	100 %
Puu ja metsä		4 562 876 m3		2 377	
Havupuutavara 1 % Venäjä	108 421	4 530 650 m3	1 %	1 387	1,3 %
Havupuutavara 100 % Venäjä	790	27 668 m3	100 %	790	100 %
Muu havupuutavara 100 %, muut alkuperämaat	15	726 m3	100 %	15	100 %
Lehtipuutavara	98	3832 m3	100 %	98	100 %
Puinen pakkausmateriaali Kiinasta ja Valko-Venäjältä	1 902*	-	1 %	12	0,63 %
Muu puinen pakkausmateriaali (mm. ZA, CA, US)	-	-	-	66	-
Muut	1 242	9 411 486 kg		521	42 %
käytetyt maa- ja metsätalous koneet	6	-	5 %	3	50 %
Kasvikset	1 236	9 411 486 kg	-	518	42 %
Yhteensä				3 013	

* Luvussa on mukana CN ja BY puupakkauserät aikavälillä 1.1.2020-30.6.2020

Kasvinterveystodistuksen vaativista tuotteista Suomeen tuodaan eniten Venäjältä peräisin olevaa havupuutavaraa, jota tuotiin vuonna 2020 noin 4,5 miljoonaa kuutiometriä ja yli 109 200 lähetystä (Kuva 2). Sekä tuotu kuutiomäärä, että tuotujen erien määrä nousi vuoden 2019 tasosta. Toiseksi suurin tuoteryhmä ovat tuoreet hedelmät ja vihannekset, joita tuotiin noin 9,5 miljoonaa kiloa. Niiden tuontimäärä laski edelliseen vuoteen verrattuna, mutta lasku voi johtua osin myös muutoksesta raportointitavassa.

Kiinasta ja Valko-Venäjältä tulevaa muun muassa kivierien mukana olevaa puista pakkausmateriaalia tarkastettiin tuonnin yhteydessä yhteensä 12 erää. Tarkastusprosentti (0,63%) ei noudattanut säädöstä, jonka mukaan Kiinasta ja Valko-Venäjältä tuotavien tiettyjen tuotteiden mukana tuleva puinen pakkausmateriaali on tarkastettava vähintään 1 % tasolla. Syynä oli mm. se, että Tullin järjestelmiä päivitettiin, jonka seurauksena erien siirrot tarkastukseen vahingossa keskeytyivät hetkeksi. Kiinasta ja Valko-Venäjältä tuotavia tuote-eriä koskevan

säädöksen voimassaolo loppui 30.6.2020, mutta tarkastuksia jatkettiin tuontivalvontana loppuvuosi, koska uusi säädös ei tullut vielä voimaan.

Kuva 2. Venäjältä peräisin olevan havupuun tuontimäärät (milj. m³)

Venäjältä tuodaan edelleen viikoittain rekkakuormia kierrätettyjä kuormalavoja, joiden alkuperä on useista maista. Tulli ilmoitti Ruokavirastolle noin 200 rekkakuormaa vuonna 2020, mikä vastaa kuukausitasolla lähes 20 erää. Puisen pakkausmateriaalin tuonnin vaatimuksena on ISPM 15 -standardin mukainen käsittely ja merkintä. Tullia on pyydetty ilmoittamaan Ruokavirastoon nämä puista pakkausmateriaalia sisältävät tuontilähetykset. Ruokaviraston tarkoitus oli tarkastaa erä pistokokein, mutta tarkastusresurssit käytettiin kasvaneen tuontivoilymin vuoksi Venäjän havupuutavaran tarkastamiseen. Tullin tehtävänä on tarkastaa kaikista näistä eristä ISPM 15 -merkinnät, mutta kasvinterveydellistä tuontitarkastusvelvoitetta näille ei ole. Ruokavirasto tarkasti Tullin puutteelliseksi ilmoittamat erät (keskimäärin 3 ilmoitusta kuussa) suurimmaksi osaksi rajalla. Näiden Venäjän kautta tulevien erien lisäksi Tulli teki muun toimintansa ohessa 838 puisen pakkausmateriaalin tarkastusta, joka oli 38 % vuoden 2019 määrästä. Näistä 44 ohjattiin Ruokavirastoon tarkempaan tarkastukseen.

Venäjältä Euroopan puoleisesta osasta tuoduista havupuueristä tarkastettiin 1,3 %, joka ylitti vaaditun 1 %:n tason. Tarkastettujen lähetysten osuus jäi alle vaaditun 75 % tarkastustason Egyptiläisten sitrushedelmien osalta (71 %). Käytettyjen koneiden osalta vaadittu 5 % tarkastustaso ylittyi merkittävästi ollen 50 % (Liite 2). Koneet olivat uusi tarkastettava tuoteryhmä, joten tarkastusprosessia ja -ohjeistusta kehitettiin ottamalla useampia koneita tarkastukseen asiakkaita samalla tiedottaen.

Taulukko 3. Ruokaviraston ja ELY-keskusten tekemät tuontitarkastukset.

Tarkastustyyppi	Kohteet			Tarkastukset		
	Suunniteltu	Toteutunut	Toteuma	Suunniteltu	Toteutunut	Toteuma
Avomaan puutarhakasvit	9	4	44 %	36	6	17 %
Kasvihuonekasvit	20	21	105 %	177	104	59 %
Peruna	9	5	56 %	9	5	56 %
Puu ja metsä	439	154	35 %	2 010	2 377	118 %
Havupuutavara 1 % Venäjä	80	68	85 %	1 081	1 387	128 %
Havupuutavara 100 % Venäjä	56	37	66 %	520	790	152 %
Muu havupuutavara 100 %, muut alkuperämaat	13	4	30 %	32	15	47 %
Lehtipuutavara	15	7	47 %	102	98	96 %
Puinen pakkausmateriaali**	275	38	14 %	275	87	32 %
Muut (Tulli tekee)						
Puutavaran asiakirjatarkastukset	.*	.*	-	.*	107 034	-
Kasvikset (fyysinen ja asiak)	.*	.*	-	.*	1 236	-
Yhteensä (ei Tullin tarkastuksia)	477	184	39 %	2 232	2 492	112 %
Yhteensä (ml. Tullin tarkastukset)					110 762	

* Ei määrällistä tavoitetta.

** 12 kpl tarkastuksista on CN ja BY alkuperää olevien erien tarkastusta, loput muita tullaamattomien erien puupakkausten tarkastuksia (mm. ZA, CA, US, JP, NZ, BR)

1.2.2. Sisämarkkinavalvonta

Markkinavalvontaa tehdään pistokokeina sellaisille sisämarkkinoilla oleville tuotteille, joiden mukana voi helposti levitä kasvintuhoojia. Sisämarkkinavalvonnassa tehtiin yhteensä 300 tarkastusta, joka on 60 % vähemmän kuin edellisenä vuotena ja vain 40 % vuoden 2020 tavoitteesta (Taulukko 4). Tarkastustoiminnan koronarajoitukset kohdistuivat eniten juuri sisämarkkinavalvonnan tarkastuksiin. Eniten suunnitelmasta jäätiin avomaakasvien markkinavalvonnoissa, joita tehtiin vain 6 % tavoitteesta. Vain perunan ja puusektorin markkinavalvontatarkastuksia tehtiin yli puolet tavoitteesta. Markkinavalvonta taimimyymälöissä jätettiin pääosin tekemättä koronatilanteen vuoksi. Joitakin tarkastuksia kuitenkin tehtiin versopoltenäytteiden ottamiseksi myymälöiden ilmoitusten perusteella.

Muista EU-maista tuodaan Suomeen ammattimaiseen kesä- ja ruukkukukkatuotantoon tarkoitettua taimiaineistoa sekä valmiita ruukku- ja leikkokukkia. Markkinavalvontaa tehdään tukkuliikkeissä pistokokein ja tarkastuksilla pyritään selvittämään, leviääkö karanteenituhoojia Suomeen sisämarkkinoilla liikkuvien erien mukana. Tarkastuksilla ei kuitenkaan suoraan kyetä estämään tuhoojien leviämistä viljelmille. Kukatutut oli tarkoitus tarkastaa kerran vuodessa ja puutarhatutut säännöllisesti taimien välityksellä. *Xylella fastidiosa* -taudin kartoittamiseksi oli tarkoitus ottaa näytteitä jokaisesta tarkastuksella havaitusta laventelin, rosmariinin ja kahvin (*Coffea* sp.) kasvierästä siten, että kyseisten erien puhtaus pystyttiin selvittämään 99 %:n luotettavuudella. Koronatilanteen takia markkinavalvonta jouduttiin

kuitenkin keskeyttämään ja näyte otettiin vain yhdestä oliivi- ja yhdestä rosmariinierästä. Muita näytteitä ei kasvihuonekasvien markkina- ja valvonnassa otettu lainkaan.

Makroeliötuotteiden markkina- ja valvontaa ei tehty koronatilanteen vuoksi. Uusia makroeliötuotteita ilmoitettiin markkinoille seitsemän. Tuotteissa olevat lajit löytyivät ennestään Ruokaviraston luettelosta.

EU:n sisämarkkinoilta tulevaa siemenperunaa tarkastettiin toimijoiden ilmoitusten perusteella ja tarkastusmäärissä päästiin lähes tavoitteeseen. Vaikka siemenperuna on alkuperämaassa tarkastettua ja sertifioitua, myös toimijat haluavat vielä varmistuksia karanteenituhoojien suhteen. Suureessa osassa EU:n jäsenmaissa tehdään vastaavanlaista markkina- ja valvontaa erityisesti siemenperunalle.

Puisen pakkausmateriaalin markkina- ja valvonnan kohteita ja tarkastuksia ei koronarajoitusten vuoksi kertynyt niin paljon kuin oli suunniteltu, mutta tavoitteesta saatiin kuitenkin tehtyä noin puolet.

Taulukko 4. Sisämarkkina- ja valvonnan tarkastukset

Tarkastustyyppi	Kohteet			Tarkastukset		
	Suunniteltu	Toteutunut	Toteuma	Suunniteltu	Toteutunut	Toteuma
Avomaan puutarhakasvit	213	12	6 %	220	14	6 %
Taimimyymälät	206	10	5 %	206	12	6 %
Puutarhatukut ja välittäjät	7	2	28 %	14	2	14 %
Kasvihuonekasvit	40	6	15 %	76	19	25 %
Puutarhatukut ja välittäjät	4	3	75 %	40	15	38 %
Kukkatukut	27	3	11 %	27	4	15 %
Makroeliöt	9	0	0 %	9	0	0 %
Peruna	32	13	41 %	37	31	84 %
Siemenperuna	32	12	38 %	37	30	81 %
Ruokaperuna	0	1	100 %	0	1	100 %
Puu ja metsä	410	211	51 %	410	236	58 %
Puinen pakkausmateriaali	410	211	51 %	410	263	58 %
Yhteensä	695	242	35 %	743	300	40 %

1.2.3. Kartoitukset ja tuotantopaikkavalvonta

Kartoituksia tehdään sekä erikseen että yhdistettynä tuotantopaikoilla tehtävään muuhun valvontaan. Kartoitus on ajallisesti määrättyä aikana (yleensä kalenterivuosi) tehtävä virallinen menettely, jolla selvitetään tietyn tuhoajan populaation ominaisuuksia tai sitä, esiintyykö lajia tietyllä alueella tietyssä aikana (ISPM 5). Tuotantopaikkavalvonnalla taas selvitetään, täyttääkö toiminta kasvinterveys- ja taimiaineistolainsäädännön vaatimukset. Tuhoojakohtaisia kartoituksia tehdään seuraaville ”ryhmille”: hätätoimenpidepäätösten tuhoajat, kontrollidirektiivien tuhoajat, suoja-alue tuhoajat, EU:n tuhoajakartoitusohjelmaan (Survey

Program) kuuluvat tuhoajat ja muut Suomen kannalta uhkaavimmat ja merkittävimmät kasvintuhoajat (FinnPRIO) (Taulukko 6). Osa tuhoajista kuuluu useampaan ryhmään.

Kartoituksia ja tuotantopaikkavalvontoja tehtiin yhteensä 1 708 kpl, mikä oli 79 % tavoitteesta (Taulukko 5). Tehtyjen kartoitusten kokonaismäärä oli 14 % pienempi kuin vuonna 2019. Vuosittaista vaihtelua aiheuttavat esimerkiksi ansakartoitusten tarkastustiheyden vaihtelu, kartoitettavat tuhoajat, resurssien kohdentaminen ja kesken tarkastuskautta tehtävät muutokset valvontaan. Tarkastustoiminnan koronarajoitukset vaikuttivat eniten kasvihuone-tuotannon kartoituksiin, joita tehtiin vain 48 % tavoitteesta.

Avomaan puutarhakasvit

Karanteenituhoajia kartoitettiin taimitarhoilla, hedelmätarhoilla ja viheralueilla. Taimitarhatarkastusten toteuma on todennäköisesti käytännössä parempi kuin 67 %, sillä aktiivisia taimitarhoja tuskin on suunnitelmaan kirjattua määrää, sillä rekisteri ei ole vielä kaikilta osin päivittyntä ajantasaiseksi. Avomaavihannesten taimituotantoa ei tarkastettu lainkaan, koska toimintaa harjoittavia, toistaiseksi rekisteristä puuttuvia yrityksiä ei edelleenkään ehditty selvittää. Mansikan CAC-taimituotannon tarkastuksia jäi tekemättä koronatilanteen takia. Varmennetun taimituotannon tarkastuksista osa tehtiin etätarkastuksina.

Kasvihuonekasvit

Kesä- ja ruukkukukkaviljelmillä sekä vihannesviljelmillä kartoitettiin karanteenituhoajia ja valvottiin erityisesti ammattiviljelyyn tarkoitettujen koriste- ja vihanniskasvien taimien tuotantoa. Karanteenituhoajien isäntäkasveja tarkastettiin ensisijaisesti silmävaraisesti, mutta lisäksi otettiin 185 näytettä ja käytettiin 25 feromoniansaa. *Xylella fastidiosa* -lehtipolteen kartoittamiseksi oli tarkoitus ottaa näytteitä jokaisesta tarkastuksella havaitusta laventelin, punatalvion ja rosmariinin kasvierästä siten, että kyseisten erien puhtaus pystyttiin selvittämään 99 %:n luotettavuudella. Koronatilanteen takia, koristekasvien taimituotannon valvonta ja kartoitukset jouduttiin kuitenkin osittain keskeyttämään ja *X. fastidiosa* -näytteiden määrä jäi vähäiseksi. Vihannesten taimituotantopaikoilta otettiin helmikuussa näytteet tuhannesta kurkun, tomaatin ja paprikan taimesta, joista tutkittiin monia karanteeni- ja laatu-tuhoajia. Tarkoituksena oli saada lisävarmuutta siitä, ettei karanteeni- ja laatu-tuhoajia esiinny taimituotannossa oireettomana. Taimien suuresta määrästä ja näytteenoton kerta-luonteisuudesta johtuen, näytteenotto ei kuitenkaan anna kovinkaan suurta varmuutta tilanteesta. Viljayökköstä kartoitettiin vihannesviljelmillä. Kartoituksessa käytettiin silmävaraisten tarkastusten lisäksi apuna feromoniansoja, joita käytettiin yhteensä kymmenellä paprikaviljelmällä. Viljayökkösen leviämiskasvun riski vihannestuotantoon on kuitenkin vähäinen. Neljä ruskokurttuviruksen saastuttamaa ammattikäyttöön tarkoitettuja tomaatinsiemeniä vedettiin takaisin Suomesta. Koska oli epäily, että ruskokurttuvirus olisi saattanut levitä myös tomaattiviljelmille, haettiin marras-joulukuussa 86 piilosaastuntänäytettä lukuisilta ympärivuotisilta tomaattiviljelmiltä. Virusta ei kuitenkaan todettu.

Peruna ja sokerijuurikas

Peruna- ja sokerijuurikkaan tuotannon kartoitukset tehtiin perinteisesti peruna-ankerois- ja rengasmätäkartoituksina sekä koloradonkuoriaiskartoituksina. Lisäksi juurikkaan ritso-maniataudin (BNVY) kartoitukseen liittyvä maanäytteiden otto tehtiin osin omina kartoituksina, osin ankeriskartoitusten yhteydessä. Perunakemпин *Bactericera cockerelli* ja *Epitrix* -

kirpan kartoituksia tehtiin myös osin erillisinä kartoituskäynteinä. Kokonaisuutena kartoitukset toteutuivat valvontasuunnitelman mukaisesti.

Taulukko 5. Kartoitukset ja tuotantopaikkavalvonnat.

Tarkastustyyppi	Kohteet			Tarkastukset		
	Suunniteltu	Toteutunut	Toteuma	Suunniteltu	Toteutunut	Toteuma
Avomaan puutarhakasvit	394	250	63 %	412	277	67 %
Taimitarhatuotanto	100	67	67 %	112	84	75 %
Mansikan taimituotanto	6	3	50 %	6	4	66 %
Varmennettu taimituotanto	7	6	85 %	13	13	100 %
Vihannesten taimituotanto	22	0	0 %	22	0	0 %
Hedelmätarhatarkastukset	20	20	100 %	20	22	110 %
Viheralueiden kartoitus	146	133	91 %	146	133	91 %
Mansikan tuotanto (makroeliöt)	24	10	42 %	24	10	42 %
Muut tuhoajakartoitukset (havaintoilmoitukset)	69	13	19 %	69	13	19 %
Kasvihuonekasvit	304	82	27 %	404	194	48 %
Koristekasvien taimituotanto	3	3	100 %	18	8	44 %
Vihannesten taimituotanto	5	5	100 %	90	81	90 %
Kasvihuonetuotanto	296	74	25 %	296	105	35 %
Peruna ja sokerijuurikas	405	402	99 %	414	413	100 %
Rengasmätäkartoitus	130	120	92 %	130	121	93 %
Rengasmädän toimenpidevalvonta	6	5	83 %	15	6	40 %
Peruna-ankeroiskartoitus	116	116	100 %	116	121	104 %
Peruna-ankeroisen toimenpidevalvonta	48	57	119 %	48	61	127 %
Koloradonkuoriais-, <i>Epitrix</i> - ja <i>Bactericera cockerelli</i> -kartoitus	68	59	87 %	68	59	87 %
Ritsomaniakartoitus	37	45	122 %	37	45	122 %
Puu ja metsä	470	509	108 %	928	824	89 %
Aasianrunkojääräkartoitus (ansat)	13	15	115 %	189	169	89 %
Aasianrunkojäärän toimenpidevalvonta	1	1	100 %	150	92	66 %
Mäntyankeroiskartoitus	365	403	110 %	365	403	110 %
Muut tuhoajakartoitukset (ansat ja käsinpyynnit)	91	80	88 %	224	147	66 %
Yhteensä	1 573	841	53 %	2 158	1 708	79 %

Puu- ja metsä

Suomen tähän mennessä ainoa aasianrunkojääräesiintymä sijaitsi Vantaalla. Kartoituksia jatkettiin vuonna 2020 runkojääräesiintymän rajatulla alueella. Kartoitus tehtiin edelleen paikkatietosovelluksella (ArcGIS Online), jossa kartoitettava alue on jaettu 50 x 50 metrin suuruisiin ruutuihin. Ruudut merkitään tarkastetuiksi kännykkäsovelluksella (ArcGIS Collector). Oireelliset ja tarkastettavat puut kuvataan ja niiden paikka merkitään pisteenä kartalle. Tarkastuksia tehtiin eri menetelmillä, kuten pitämällä alueella jäärapyydyksiä, kiikaroimalla alueen puita oireellisten puiden löytämiseksi ja kiipeämällä oireelliset tai muuten epäilyttävät puut havaintojen varmentamiseksi. Alueella asuvat yksityishenkilöt ja alueella toimivat kaupungin puistotyöntekijät ilmoittivat epäilyttävistä puista, jotka tarkastettiin ja osa myös kaadettiin tarkempia tutkimuksia varten. Syksyllä alueella suoritettiin tehokartoitusjaksot, jolloin useat tarkastajat kiikaroivat aluetta. Noin 10 kartoitusten perusteella valittua riskipuuta kaadettiin ja tutkittiin loppuvuoden aikana. Tämä oli ratkaiseva viides kartoitusvuosi, joten torjuntapäätös voitiin lopettaa, koska aasianrunkojäärää ei löytynyt.

Hätätoimenpidepäätöksiin liittyvät kartoitukset

Epitrix sp. -kirpan kartoitusta tehtiin kaiken siemen- ja muun perunan tarkastuksen yhteydessä kasvustosta ja mukulasadosta.

Mäntyankeroisen esiintymistä kartoitettiin edellisvuosien tapaan metsistä ja riskialueilta kuten maahantuontisatamien, puisen pakkausmateriaalin ja puutavaran maahantuontipaikkojen, teollisuuskeskittymien, kaatopaikkojen ja puutavaran varastointipaikkojen ympäristöjen mäntymetsissä. Kartoituskohteiksi pyrittiin löytämään riskialueiden läheisyydessä olevia hakkuuaukkoja, joiden hakkuujätteistä otettiin näytteitä.

Aasianrunkojäärän tarkastuksia kohdistettiin riskialueille kuten kiinalaisen kivitavaran varastojen läheisyyteen. Kiinanrunkojäärää tarkastettiin pääasiassa taimitarhoilla ja taimimyymlöissä ulkomaista alkuperää olevista lehtipuista ja -pensaista.

Tomaatin ruskokurttuvirusta kartoitettiin ammattimaiseen tuotantoon tarkoitettuista tomaatin taimista sekä tomaattiviljelmiltä. Silmävaraisten tarkastusten lisäksi otettiin myös piilosaastuntanäytteitä taimituotannosta helmikuussa. Tarkoituksena oli saada lisävarmuutta siitä, ettei virusta esiinny taimituotannossa oireettomana. Taimien suuresta määrästä ja näytteenoton kertaluonteisuudesta johtuen, näytteenotto ei kuitenkaan anna kovinkaan suurta varmuutta tilanteesta. Tomaatin ruskokurttuvirus on kuitenkin merkittävä riski tomaattituotannolle, koska viime aikoina sitä on havaittu useissa Euroopan maissa (mm. Hollanti ja Saksa). Neljä ruskokurttuviruksen saastuttamaa ammattikäyttöön tarkoitettuja tomaatinsiemeneriä vedettiin takaisin myös Suomesta. Koska oli epäily, että ruskokurttuvirus olisi siementen mukana saattanut levitä myös tomaattiviljelmille, haettiin marras-joulukuussa piilosaastuntanäytteitä lukuisilta ympärivuotisilta tomaattiviljelmiltä. Virusta ei viljelmiltä kuitenkaan todettu.

Xylella fastidiosa -lehtipoltetta kartoitettiin ottamalla näytteitä maahantuonnin, taimien ja kesä- ja ruukkukukkien markkinavalvonnan sekä kesä- ja ruukkukukkien tuotantopaikkatarkastusten yhteydessä. Taudin leviämiskäsi Suomeen sekä EU:n ulkopuolelta että Etelä-Euroopasta on merkittävä. Sen asettumista avomaalle ei riskinarviointimallien mukaan pidetä todennäköisenä. Myös kasvihuoneviljelmillä esiintymä saattaisi jäädä lyhytaikaiseksi, koska kasvihuoneissa ei tavallisesti esiinny sitä levittäviä vektorilajeja, eikä tauti leviä

hoitotoimenpiteiden yhteydessä, eikä myöskään säily pinnoilla. *X. fastidiosa* -näytteitä otettiin tuonti-, sisämarkkina- ja tuotantopaikkatarkastusten yhteydessä kahvin (*Coffea sp.*) laventelin, punatalvion ja rosmariinin kasvieristä siten, että kyseisten erien puhtaus pystyttiin selvittämään 99 %:n luotettavuudella. Kasvilajit oli valittu niin, että kaikista *X. fastidiosan* isäntäkasveista näitä viljellään yleisesti ja niiden avulla on mahdollista kartoittaa neljää alalajia: *fastidiosa*, *multiplex*, *pauca* ja *sandyi*. Myös akkreditoituneet analyysimenetelmät vaikuttivat valittuihin kasvilajeihin.

Viljayökköstä kartoitettiin kurkku- ja paprikaviljelmiltä. Silmävaraisen kartoituksen lisäksi hyödynnettiin myös feromoniansoja, joita käytettiin kymmenellä paprikaviljelmällä. Viljayökkösen leviämiskäsi Suomeen ja erityisesti vihannestuotantoon on kuitenkin pieni. Viljayökköstä ei todettu kartoituksilla.

Perunan kontrollidirektiiveihin liittyvät kartoitukset

Peruna-ankeroista ja perunan rengasmätää kartoitettiin suunnitelman mukaan. Kartoitusnäytteiden analysointi laboratoriossa kestää pitkälle seuraavan vuoden kevääseen, joten vuosittainen kartoitus saadaan valmiiksi vasta keväällä. Peruna-ankeroisdirektiivin mukainen kartoitusvelvoite on puoli prosenttia perunan tuotantoalasta. Suomessa vuosittainen kartoitusala on ollut moninkertainen minimiin verrattuna. Korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella (High Grade -alue) tuhoojakartoituksia tehtiin kattavammin. Myös High Grade -tuotantoalueelle muualta tuotavaa siemenperunaa tarkastettiin kattavasti. Kartoitusten ja siemenperunan virallisten tarkastusten yhteydessä valvottiin myös High Grade -säästösten vaatimusten täytyminen tuotantoalueelle markkinoidun siemenperunan osalta.

Suoja-alueoikeuksiin liittyvät kartoitukset

Suomella oli vuonna 2020 suoja-alueoikeus kolmelle tuhoojalle: koloradonkuoriaainen, juurikkaan ritsomaniatauti (BNVY) ja tulipolte.

Koloradonkuoriaiskartoitus toteutettiin valvontasuunnitelman pohjalta, kuitenkin minimimäärillä, koska kuoriaisten kulkeutumisesta Suomeen ei tullut havaintoja. Viimeisin koloradonkuoriaisesiintymä on todettu kesällä 2016. Havaintoilmoituspuhelimeen tuli soittoja ja ilmoituksia tuhoojaepäilyistä, mutta kaikki osoittautuivat aiheettomiksi. Havaintoilmoituspuhelin päivysti kesäkuusta syyskuuhun.

Juurikkaan ritsomaniataudin (BNVY) suoja-aluekartoituksen maa-aineksen näytteenotto toteutettiin osin ankeroinnäytteenoton yhteydessä tiloilta, joilla tuotetaan perunaa tai sekä perunaa, että juurikasta. Näytteitä otettiin myös juurikasmullan läjitysmaumoista. Näytteiden käsittely on vielä osittain kesken.

Tulipoltetta kartoitettiin hedelmätarhoilla, viheralueilla ja taimitarhoilla. Tulipoltteesta saatiin kansalaisilta jonkin verran havaintoilmoituksia, joista tarkastettiin kuvien perusteella valitut epäilyttävät kohteet. Tulipoltetta ei näytteistä löytynyt. Sääolosuhteiden otollisuutta tulipolteen oireiden esiintymiselle ennustava MaryBlyt mallinnus saatiin taas käyttöön vuonna 2020, ja kartoitus pystyttiin ajoittamaan sen mukaisesti. Ennuste päivittyi Ruokaviraston nettisivuille päivittäin.

EU:n kartoitusohjelma (ns. Survey Program)

EU:n laajuisella Survey program -kartoitusohjelmalla selvitetään unionin kannalta erityisen merkityksellisten kasvintuhoojien esiintymistä EU:n alueella. Kartoitusten tuloksia tarvitaan myös muun muassa kasvien vientisopimuksista neuvoteltaessa. Kartoituksilla määritetään tuhoojien status EU:ssa (esiintyy/esiintyy vain tietyillä alueilla/ei esiinny lainkaan) ja selvitetään maahantuotavien ja markkinoitavien kasvien ja kasvituotteiden riskejä. Kartoitettavat tuhoojat vaihtelevat hieman eri vuosina ja osaa tuhoojista kartoitetaan ansojen avulla. Vuonna 2020 Survey program- ohjelmassa kartoitettavat tuhoojat on lueteltu taulukossa 6.

Koristekasveja tuottavat kasvihuoneet ja taimimymälät jäivät suurelta osin tarkastamatta kevään koronatilanteen vuoksi ja monien karanteenituhoojien kartoitusmäärät jäivät siksi suunniteltua pienemmiksi. *Xylella fastidiosa* -lehtipoltetta kartoitettiin sisämarkkinavalvonnan koristekasvien taimilta ja ruukkukukilta sekä kesä- ja ruukkukukkien tuotantopaikoilta. Vihannesten karanteenituhoojia kartoitettiin kasvihuoneviljelmiltä kesä- ja syyskaudella. Perunan tuotannon tarkastukset pystyttiin sen sijaan toteuttamaan suunnitellusti.

Koisokemppiä (*Bactericera cockerelli*) kartoitettiin ansoilla perunapelloilta ja japaninturilasta (*Popillia japonica*) taimitarhoilta ja viheralueilta. Taimimymälöissä oli tarkoitus kartoittaa persikkakärsäkäästä (*Conotrachelus nenuphar*), mutta tarkastuksia ei tehty koronarajoitusten vuoksi. Nämä kolme tuhoojaa eivät ole olleet aiempina vuosina Suomen kartoitusohjelmassa mukana.

Muut tuhoojakartoitukset

Puutarhakasvien muut tuhoojakartoitukset ovat suunnitelmassa varauma kansalaisten tekemille tuhoojailmoituksille kuten tulipolte ilmoituksille. Kaikista tulleista ilmoituksista valittiin kuvien perusteella tarkastettavat kohteet. Näitä tarkastuksia tehtiin 13 kappaletta. Lisäksi tuli muutamia ilmoituksia muista tuhoojista, kuten jääristä.

Metsäkartoitusten osalta valvontasuunnitelman kohta ”muut tuhoojakartoitukset” piti sisälleen ansa- ja käsinpyyntikartoitukset eri metsätuhoojille. Ansoilla kartoitettavat tuhoojat olivat samoja kuin vuonna 2019, eli *Agrilus planipennis*, *Agrilus anxius*, *Monochamus*, *Dendrolimus sibiricus*, *Polygraphus proximus* ja käsin pyydettyjä *Monochamus* ja *Pissodes* spp. Nämä kartoitukset olivat myös osa EU:n kartoitusohjelmaa.

Taulukko 6. Häätätoimenpidepääöstuhoojien, kontrollidirektiivien tuhojien ja EU:n kartoitusohjelman tuhojien kartoitusmäärät

	Tehtyjen kartoitusten määrät (kpl)		
	2018	2019	2020
Hätätoimenpidepääöstuhoojat			
<i>Epitrix</i>	169	169	189
Runkojäärät	303	494	407
Alppirusun versopolte	210	208	124
Mäntyankeroinen	368	339	375
Pihkakoro	78	272	218
<i>Pseudomonas syringae</i> pv. <i>actinidae</i>	40	42	***
<i>Xylella fastidiosa</i>	88	82	19
Ruskokurttuvirus ToBRFV	-	-	48
<i>Aromia bungii</i>	24	24	73
Rose rosette virus	*	0	0
<i>Spodoptera frugiperda</i>	*	436	253
Kontrollidirektiivien tuhoajat			
Peruna-ankeroiset	122	212	200
Perunan tummarengasmätä	157	157	157
Perunan vaalearengasmätä	157	157	157
Suoja-alue tuhoajat			
Koloradonkuoriainen	57	51	42
Juurikkaan ritsomaniatauti	18	17	45
Tulipolte	467	393	167
EU:n tuhoajakartoitusohjelman (Survey program) tuhoajat			
<i>Agrilus anxius</i>	34	41	33
<i>Agrilus planipennis</i>	143	88	23
<i>Anoplophora chinensis</i>	519	539	293
<i>Anoplophora glabripennis</i>	483	504	376
<i>Anthonomus eugenii</i>	56	42	18
<i>Aromia bungii</i>	24	24	73
<i>Bactericera cockerelli</i>	*	*	29
<i>Bursaphelenchus xylophilus</i>	368	339	403
<i>Candidatus Liberibacter</i> solanacearum	2	0	*
<i>Clavibacter michiganensis</i> subsp. <i>sepedonicus</i>	157	136	150
<i>Conotrachelus nenuphar</i>	*	*	0
<i>Dendrolimus sibiricus</i>	10	26	21
<i>Diaporthe vaccinii</i>	130	142	13*
<i>Epitrix</i> spp.	169	169	189
<i>Fusarium circinatum</i>	204	272	218
<i>Globodera pallida</i>	209	212	200
<i>Globodera rostochiensis</i>	209	212	200
<i>Meloidogyne</i> spp.	*	17	57
<i>Monochamus</i> spp.	47	77	92
<i>Synchytrium endobioticum</i>	118	134	138

	Tehtyjen kartoitusten määrät (kpl)		
	2018	2019	2020
<i>Pissodes</i> ssp.	5	1	0
<i>Polygraphus proximus</i>	13	19	24
<i>Popillia japonica</i>	*	*	57
<i>Ralstonia solanacearum</i>	157	136	157
<i>Rhagoletis pomonella</i>	*	11	11
<i>Scirtothrips</i> sp.	87	57	41
<i>Spodoptera frugiperda</i>	*	436	154
<i>Thaumatotibia leucotreta</i>	57	41	18
<i>Tomato Leaf Curl New Delhi</i> Virus	419	270	125
<i>Xylella fastidiosa</i>	88	82	19
<i>Xylosandrus crassiusculus</i>	55	53	91

*ei ollut kartoitusohjelmassa kyseisenä vuonna

** ei ole enää suoja-aluehooja 2020

*** kartoitustulosten virallista raportointivelvoitetta ei ole asetettu

1.2.4. Vientitarkastukset ja -todistukset

EU:n ulkopuolisiin maihin vietäviä kasvinterveystodistusta vaativia kasvituotteita tarkastetaan vientihetkellä tai ennakolta tuotantopaikalla tehtävänä vientivalmiustarkastuksena. Vientitarkastusten määrä riippuu viennin määrästä. Koska vietävät tuotteet tarkastettiin pääasiassa vientivalmiustarkastuksilla, on eräkohtaisten vientitarkastusten määrä pieni. Viennin määrää ei voida ennakoida tarkasti, joten on luonnollista, että vientitarkastusten määrä poikkeaa arvioidusta (Taulukko 7). Erot johtuvat osittain myös siitä, että suunnitelma vientivalmiustarkastuksista ja käsittelyn tekevien ISPM 15 -toimijoiden tarkastuksista perustui rekisterissä oleviin toimijoiden määriin, jotka ovat epävarmoja, koska rekisteriä ei ole vielä kokonaan päivitetty.

Puutavaran eräkohtaisia vientitarkastuksia tehtiin huomattavasti (150 %) suunniteltua enemmän. Egypti ja Malesia vaativat edelleen eräkohtaista fyysistä tarkastusta puutavaralle, mikä on johtanut erityisesti satamapaikkakunnilla tehtävien tarkastusten kasvuun aiempiin vuosiin verrattuna. Puutavaran eräkohtaisten tarkastusten määrä (235) nousi edellisvuodesta hieman (2019: 220 erää). Yhteensä tarkastettiin 266 vientierää, joista puutavara kattoi 88 prosenttia. Aie siitä, että olisimme käyneet tarkastamassa kaikki uuden lainsäädännön mukaan vuosittaista tarkastusta vaativat sahat (sahat, joilla on ISPM-15 merkinkäyttöoikeus) ei toteutunut, mutta vientisahoista tarkastettiin valtaosa. Puupakkausvalmistajien etätarkastus ei toteutunut, koska resurssit rekisterin päivitykseen, tarkastuksen ohjeistukseen ja suorittamiseen olivat riittämättömät. Kokonaisuutena vientitarkastusten (ml. vientivalmius) määrä laski 21 % vuodesta 2019.

Suomesta viedään EU:n ulkopuolelle vuosittain muutamia eriä kasvihuonevihannesten taimia sekä leikkokukkia. Tarkastuksia tehdään tarpeen mukaan eräkohtaisesti ennen terveystodistuksen myöntämistä tai vientivalmiustarkastuksina, jolloin tuotantopaikka tarkastetaan ennakkoon, jonka jälkeen yrityksellä on mahdollisuus viedä kasveja ja leikkokukkia 12 kuukauden ajan ilman erillisiä tarkastuksia.

Taulukko 7. Vientitarkastukset (ml. vientivalmiustarkastukset).

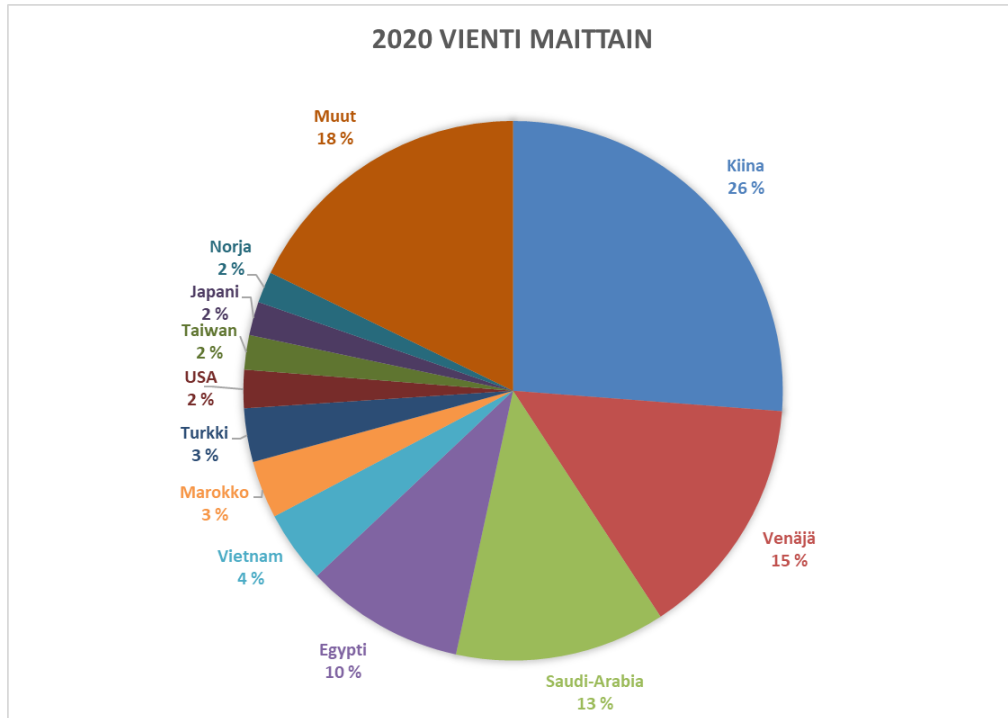
Tarkastustyyppi	Suunniteltu	Toteutunut	Toteuma
Avomaan puutarhakasvit	14	8	57 %
Kasvihuonekasvit	7	1	14 %
Peruna	13	0	0 %
Puu ja metsä	1 073	351	33 %
Vientisahat ja ISPM 15 -sahat	152	83	55 %
Pakkausmateriaalin valmistajat, fyysinen tarkastus	81	33	41 %
Pakkausmateriaalin valmistajat, etätarkastus	683	0	0 %
Puutavara	157	235	150 %
Muut tuotteet	104	22	21 %
Vilja		9	
Kahvi, riisi, turve		12	
Saunavihdat		1	
Yhteensä	1 211	382	32 %

EU:n ulkopuolelle vietiin 12 956 kasvinterveystodistusta vaativaa lähetystä, joista suurin osa oli puutavaraa (Taulukko 8). Vientierien määrä nousi ja oli 195 todistusta suurempi kuin vuonna 2019.

Taulukko 8. Vientiä varten myönnetty kasvinterveystodistukset

Tuote	Kpl
Puutavara	9352
Muut tuotteet (elintarvikkeet, turve, mallas, kasvit)	2430
Siemenperuna	25
Ruokaperuna	24
Vilja	17
Korvaava terveystodistus	604
Jälleenvientitodistus	383
Yhteensä	12956

Eniten kasvinterveystodistusta vaativia tuotteita vietiin edellisvuoden tapaan Kiinaan, Venäjälle, Saudi-Arabiaan ja Egyptiin, joiden osuus oli 64 % kasvinterveystodistusta vaativasta viennistä (Kuva 3). Eniten puu- ja sahatavaraa ja rakennusmateriaalia vietiin Kiinaan ja Pohjois-Afrikan maihin. Venäjälle vietiin eniten tuotetyyppiä ”muut tuotteita”, joka sisältää esimerkiksi elintarvikkeita. Ruokaperunasta suurin osa meni edellisvuoden tapaan Norjaan ja siemenperunasta Venäjälle.

Kuva 3. Vientierien osuus maittain vuonna 2020

Perunan vientitarkastukset tehtiin vientivalmiustarkastuksina, peruna-ankeerois- ja rengasmätäkartoitusten yhteydessä. Siemenperunan osalta viralliset tuotantotarkastukset täyttävät viennin vaatimukset, joten erillisiin tarkastuksiin ei ole tarvetta. Venäjän asettama ruokaperunan tuontikielto Venäjälle oli edelleen voimassa. Venäjälle vietävän siemenperunan ennakkotarkastusta 2020 sadon osalta ei kertomusvuonna tehty. Sen sijaan Ruokavirasto teki yhteistyötä Venäjän eläinlääkintä- ja kasvinuojelulaitoksen kanssa antamalla erilaisia selvityksiä siemenperunan tuhoajatilanteesta, siemenperunatuotannon prosesseista ja tarkastushistoriasta. Venäjä ilmoitti kirjeissään pitävänsä mahdollisena tunnustaa Suomesta tuhojavapaita alueita Ruokaviraston selvitysten perusteella. Tuhojavapaaiksi tunnustetulta alueelta siemenperunan vienti on mahdollista ilman vientierien vuosittaisia ennakkotarkastuksia. Seitsemän edellisen kauden siemenperunat vietiin Venäjän asiantuntijoiden kanssa yhdessä tehtyjen siemenperunoiden ennakkotarkastusten perusteella.

1.2.5. Omavalvonnan tarkastukset

Omavalvonnan tarkastus tulee tehdä kaikille kasvipasseja myöntäville toimijoille kerran vuodessa. Tällaisia toimijoita ovat mm. viljelmät, jotka toimittavat taimiaineistoa muille ammatillijelijöille, tukkumyyntiä harjoittavat ruukku- ja ryhmäkasviviljelijät sekä taimitarhat. Kasvipassin myöntäjä voi olla myös tukkuliike tai muu kasvien välittäjä tai vähittäismyymä, jos toiminta edellyttää omien kasvipassien myöntämistä. Kuluttajille myytäessä kasvipassi tarvitaan ainoastaan tulipoltteen isäntäkasveille sekä taimitarhakasveille etämyynnissä.

Omavalvonnan tarkastukseen kuuluvia dokumentteja, kuten omavalvonnan kirjanpitoa, tarkastettiin pääsääntöisesti etätarkastuksina koronatilanteen vuoksi. Tarkastukset onnistuivat melko hyvin siihen nähden, että omavalvonnan tarkastus oli kaikille uutta. Paikan päällä tehtävän tarkastuksen yhteydessä toimijoiden neuvonta olisi ollut helpompaa. Etätarkastus sopisi jatkossa käytettäväksi osana sellaisten toimijoiden omavalvonnan tarkastusta, joilla asiat on aiemmin todettu olevan kunnossa. Kasvinterveysrekisterissä oleville omavalvonnan piiriin kuuluville toimijoille tehtiin yhteensä 85 omavalvonnan tarkastusta. Tämä oli 31 % siitä

tavoitteesta, jossa kaikki kasvipassivelvolliset tulisi tarkastaa vuosittain. Tähän vaikutti esimerkiksi se, että kasvihuoneita ei koronarajoitusten vuoksi tarkastettu suunniteltuja määriä.

1.2.6. Laboratoriomääritykset

Tarkastusten yhteydessä otettiin yhteensä 4 579 näytettä, jotka tutkittiin Ruokaviraston kasvianalytiikan Lappeenrannan, Loimaan ja Viikin laboratorioissa (Taulukko 9). Näytemäärä väheni 1 747 näytteellä edellisestä vuodesta. Eniten vähenivät sisämarkkinavalvonnan, kartoitusten ja tuotantopaikkavalvontojen näytteet, koska näitä tarkastustyyppisiä ei koronarajoitusten vuoksi pystytty tekemään suunniteltuja määriä. Viennissä ja tuonnissa näytteitä puolestaan otettiin hieman enemmän kuin vuonna 2019. Tuontinäytteistä suurin osa oli Venäjän tuontipuusta ja sisämarkkinavalvonnasta otetuista näytteistä valtaosa oli puisesta pakkausmateriaalista. Sisämarkkinoilta otetut muut näytteet koostuivat makroeliöistä ja kuljetusvälineistä. Vientinäytteitä otettiin puutavaran lisäksi avomaan puutarhakasveista, viljasta ja kasvuulustasta.

Taulukko 9. Kasvinterveyden valvonnassa laboratorion tutkimat näytteet.

	Tuontitarkastukset	Sisämarkkinavalvonta	Kartoitukset ja tuotantopaikkavalvonta	Vienti	Yhteensä	
Avomaan puutarhakasvit		24	111	2	137	3 %
Kasvihuonekasvit	76	3	189		268	6 %
Peruna		75	1 100		1 175	25 %
Puu ja metsä	1 903	358	602	131	2 994	65 %
Muut		2		3	5	0,1 %
Yhteensä	1 979	462	2 002	136	4 579	
	43 %	10 %	44 %	3 %		

1.2.7. Rekisteröidyt toimijat

Kasvinterveys- ja taimiaineistorekistereihin kuuluvat toimijat, jotka ammattimaisesti tuottavat, markkinoivat, tuovat EU:n ulkopuolelta tai vievät EU:n ulkopuolelle tuotteita, joiden mukana karanteenituhoojat voivat levitä. Rekisteriin kuuluu hieman yli 6 000 toimijaa. Rekisteritiedot olivat osittain vanhentuneet ja vuoden aikana rekisteristä saatiin poistettua yli 600 toimijaa (Taulukko 10). Työtä on kuitenkin jatkettava tulevinakin vuosina. Sähköinen Toukoasiointipalvelu otettiin käyttöön loppuvuodesta 2020. Sen avulla yritykset pääsevät päivittämään itse rekisteritietonsa ja tämä edesauttaa rekisterin ajantasaisena pysymistä.

Taulukko 10. Rekisteröidyt toimijat 2020 (kpl). Suluissa muutos edelliseen vuoteen.

Toimijaryhmä	Yhteensä	Kasvinter- veys-rekisteri	Taimiaineisto- rekisteri	Kasvipassin käyttöoikeus	ISPM 15 -mer- kin käyttöoi- keus
Tuojat	447	447	12	16	29
	(-25)	(-23)	(-23)	(-8)	(-15)
Markkinoijat					
Taimi- ja maatalousmyymälät	616	586	601	62	0
	(-18)	(-5)	(-11)	(+23)	(0)
Puutarha- ja kukkatukut	159	153	131	41	0
	(-22)	(-19)	(-17)	(+7)	(0)
Perunatukut, välittäjät, pakkaamot	194	194	8	9	0
	(-9)	(-3)	(0)	(0)	(0)
Tuottajat					
Taimitarhatuotanto	150	150	148	90	1
	(-8)	(-7)	(-8)	(+8)	(0)
Varmennetun lisäysaineiston tuotanto	8	8	6	7	0
	(+1)	(+1)	(0)	(0)	(0)
Kasvihuonetaimituotanto toisille viljelmille	50	50	41	25	0
	(-19)	(-16)	(-8)	(+10)	(0)
Siemenperunan tuotanto (sertif.)	125	125	3	16	-
	(-2)	(-2)	(0)	(0)	(0)
Kasvihuonetuotanto (kesä- ja ruukkukukat)	456	455	223	107	2
	(-72)	(-73)	(-16)	(+70)	(+1)
Ruoka, -ruokateollisuus- ja tärkkelysperunan tuotanto	2073	2 072	25	23	1
	(-21)	(-19)	(-1)	(+2)	(0)
Puupakkausmateriaalin käsittelijä (ISPM 15)	201	162	0	7	137
	(-20)	(-17)	(0)	(0)	(-13)
Puupakkausmateriaalin valmistaja (ISPM 15)	756	144	2	3	756
	(-3)	(+48)	(+1)	(0)	(-2)
Viejät	196	178	5	8	53
	(-13)	(-5)	(-1)	(-1)	(-29)
Yhteensä	6050	5 342	1 070	275	855
	(-605)	(-47)	(-56)	(+89)	(-9)

1.3. Toiminnan ja tuotteiden säännöstenmukaisuus

1.3.1. Todetut puutteet ja niiden yleisyys

Valvonnassa annetaan pääasiassa eräkohtaisia maahantuonti- ja markkinointikieltopäätöksiä sekä torjuntapäätöksiä karanteenikasvintuhoojien hävittämiseksi. Vaikka kasvintuhoojia tai muita puutteita todettiin kasvieristä ja tuotantopaikoilta, todetut kasvintuhoojat ja puutteet olivat varsin tavanomaiset (Taulukko 11). Päätösten syyt olivat yksittäisiä, eivätkä vaarantaneet Suomen hyvää kasvinterveystilannetta merkittävästi. Löydökset muodostavat kuitenkin riskin sille, ettei kasvinterveystilanne säily hyvänä. Edellisvuoteen verrattuna maahantuontikieltoja annettiin 14 % enemmän, markkinointikieltopäätöksiä 78 % vähemmän ja kasvintuhoojien torjuntapäätöksiä 70 % vähemmän. Yksittäisiä vientitodistuksia jätettiin myöntämättä liian myöhään tehdyn vienti-ilmoituksen vuoksi. Muutamia käytettyjä maa- ja metsätaloustekoneita käännytettiin rajalta, koska niiltä puuttui kasvinterveystodistus ja tuloilmoitus TracesNT-ohjelmassa. Jatkossa näille tehdään heti virallinen maahantuontikielto.

Taulukko 11. Annetut maahantuontikielto-, markkinointikielto- ja kasvintuhoojien torjuntapäätökset. Suluissa ovat kohteet, joissa torjuntatoimenpiteitä jatketaan vuonna 2021.

	Tuonti- tarkastukset	Sisämarkkina- valvonta	Kartoitukset ja tuotanto- paikkaval-	Vienti- tarkastukset
Avomaan puutarhakasvit	0	9	0 (1)	0
Alppirusun versopolte		9	0 (1)	
Kasvihuonekasvit	0	0	0	0
Peruna	0	0	6 (210)	0
Keltaperuna-ankeroinen			6 (191)	
Koloradonkuoriainen			0 (0)	
Vaalearengasmätä			0 (14)	
Valkoperuna-ankeroinen			0 (5)	
Puu ja metsä	31	2	0 (0)	0
Puutavara, hake	2			
Puutavara, terveystodistuksessa puutteita	4			
Puupakkaukset	25	2		
Aasianrunkojäärä			0 (0)*	
Muut	0	0	0	0
Yhteensä	31	11	6 (211)	0

*Voimassa ollut päätös päättyi vuoden 2020 lopussa.

Hollannissa ja Iso-Britanniassa aloitettiin neljä takaisinvetoa (sisältävät useita siemeneriä) tomaatin ruskokurttuviruksen saastuttamille tomaatinsiemenerille, joita oli toimitettu myös Suomeen (Taulukko 12). Takaisin veto koski satojatuhansia siemeniä. Yksi lähetyksistä oli tullut Suomeen Ruotsin kautta. Osa siemeneristä saatiin takaisinvedettyä onnistuneesti, mutta osa oli ehditty jo käyttää, eikä takaisin vetoja siksi voitu enää tehdä. Koska oli epäily, että ruskokurttuvirus olisi saattanut levitä myös tomaattiviljelmille, haettiin marras-joulukuussa piilosaastuntanäytteitä lukuisilta ympärivuotisilta tomaattiviljelmiltä. Virusta ei viljelmiltä todettu.

Taulukko 12: Tomaatin ruskokurttuvirukset takaisinvedot 2020

Aiheuttaja	Tuote	Toimitettu	Lopputulos
Tomaatin ruskokurttuvirus	Ammattikäyttöön tarkoitettut tomaatin siemenet	Iso-Britannia, 4.4.2019	Siemenet saatiin vedettyä
Tomaatin ruskokurttuvirus	Ammattikäyttöön tarkoitettut tomaatin siemenet	Hollanti, 13.12.2018	Siemenet oli jo käytetty, joten takaisinvetoa ei saatu tehtyä.
Tomaatin ruskokurttuvirus	Ammattikäyttöön tarkoitettut tomaatin siemenet	Hollanti/Ruotsi, 30.5.2018 ja 27.8.2019	Siemenet oli jo käytetty, joten takaisinvetoa ei saatu tehtyä.
Tomaatin ruskokurttuvirus	Ammattikäyttöön tarkoitettut tomaatin siemenet	Hollanti, 25.6.2019	Siemenet saatiin vedettyä.

Maahantuontikiellot

Yhteensä 31 erän maahantuonti kiellettiin tavanomaisten syiden kuten puuttuvien tai virheellisten terveystodistusten, havaittujen tuhoojien tai muiden puutteiden takia (Taulukko 13). Kaikki maahantuontikiellot tehtiin puutavaralle ja puupakkausmateriaalille. Puuttuvien, puutteellisten tai vanhentuneiden terveystodistusten osalta lähettäjään viranomaiset yleensä myönsivät tuotteelle uuden terveystodistuksen ja erä pääsi lopulta maahan. Tällaisia eriä oli neljä.

Taulukko 13. Maahantuontikiellot.

Syy	Tuote	kpl	Alkuperämaat
Kasvinterveystodistuksessa puutteita	Puutavara tai hake	4	RU
ISPM 15 -merkintä puuttuu	Puupakkausmateriaali	23	BR, BY, CN, RU
Eläviä sukkulamatoja	Puupakkausmateriaali	1	BY
Hyönteisiä/toukanreikiä	Puupakkausmateriaali	1	CN
	Puutavara	1	RU
Tuonti muun kuin sallitun raja-ase- man kautta	Puutavara, hake	1	RU
Yhteensä		31	

Markkinointikiellot

Taimimyymlät ilmoittivat edellisen vuoden tapaan versopolteen oireista Saksasta Hollannin kautta tulleissa alppiruusuierissä. Tapauksia oli kuitenkin vähemmän kuin vuonna 2019. Myymlöiden ilmoitusten perusteella käytiin ottamassa näytteet, ja saastuneet erät laitettiin markkinointikieltoon myymäläkohtaisesti. Kasvihuonesektorilla ei annettu markkinointikieltoja. Puisen pakkausmateriaalin markkinavalvonnassa annettiin 2 kieltoa elävien sukkulamatojen vuoksi (Tauluko 14).

Taulukko 14. Markkinointikiellot.

Syy	Tuote	kpl	Alkuperämaat
Versopolte	Alppiruusu	9	DE, NL
Eläviä sukkulamatoja	Puupakkausmateriaali	2	PT
Taimiaineistolain nojalla tehdyt päätökset:		0	
Yhteensä		11	

Kasvintuhoojien torjuntapäätökset

Perunantuotannon kartoituksissa löytyy lähes vuosittain peruna-ankeroisia ja vaaleaa rengasmätääkin lähes joka vuosi. Ankeröislöydökset ovat yleensä toimenpidekohteiden uusilta lohkoilta, mutta myös kokonaan uusia löydöksiä tulee. Satovuoden kaikkien näytteiden analysointi saadaan loppuun kevättalvella, joten valvontaraportilla tuhoojien toimenpidepäätökset eivät aina koske raporttivuoden aikana tehtyjä kartoituksia ja tarkastuksia. Uusia kolordanokuoriaislöydöksiä ei tullut vuoden 2016 jälkeen.

Avomaan puutarhatuotannossa ei tehty uusia torjuntapäätöksiä vuonna 2020. Voimassa on edelleen yksi puistoalueella sijaitseva versopoltepäätös.

Vuosi 2020 oli viides ja viimeinen Vantaan aasianrunkojääräpäätöksen kartoitusvuosi, koska aasianrunkojäärää ei sen aikana todettu. Vantaalla sijaitsevalta aasianrunkojäärän esiintymäalueelta ei ole todettu yhtään runkojäärää vuoden 2015 jälkeen. Alueen asukkailta saatiin tänäkin vuonna muutamia havaintoilmoituksia, mutta ne eivät osoittautuneet jääriksi. Toimenpiteitä ja kartoituksia tehtiin EU:n komission täytäntöönpanopäätöksen 2015/893 mukaisesti. Vuonna 2020 rajatulla alueella tehtiin yhteensä 90 tarkastusta sisältäen kiikarointikartoituksia, havaintoilmoitusten tarkastusta, puukiipeilyä, puiden kaatoa, ansatarkkailua ja hajukoiran työtä. Alueella oli kesä – lokakuun aikana useita aasianrunkojäärän feromoniansoja, jotka tarkastettiin 1 – 2 viikon välein.

Kasvihuonekasvien tuonti-, sisämarkkina- ja tuotantopaikkavalvonnassa ei havaittu lainkaan karanteenituhoojia. Koronatilanteen takia sisämarkkinavalvonta- ja tuotantopaikkatarkastukset jouduttiin keväällä keskeyttämään ja se on voinut vaikuttaa kartoitusten tuloksiin.

Vientivalvonta

Tuotantopaikkojen vientivalmiustarkastuksilla ja vientieräkohtaisilla tarkastuksilla varmistetaan, että maasta vietävät erät täyttävät vastaanottajamaan lainsäädännön vaatimukset. Jos EU:n ulkopuolisissa maissa havaitaan puutteita Suomesta viedyissä tuotteissa, viennin kohdemaat tekevät asiasta ilmoituksen (ns. notifikaatio) Suomen kasvinterveysviranomaiselle. Näitä ilmoituksia tuli vuonna 2020 yksi. Ruokavirasto selvitti poikkeaman syyt viejän kanssa ja raportoi tuloksista ilmoittajamaalle.

- 24.8.2020 Turkki, tukkimiehentäit puutavarassa

1.3.2. Puutteiden analyysi

Puutteiden syissä ja määrissä ei havaittu merkittäviä muutoksia verrattuna aiempiin vuosiin. (Taulukko 11). Maahantuontikielloja tehtiin edellisten vuosien tapaan eniten puutavaralle ja

puiselle pakkausmateriaalille. Venäjältä tuli jo toisena vuonna peräkkäin edellisvuoteen verrattuna hieman vähemmän virheellisiä tai puutteellisia terveystodistuksia. Puutteiden syyt olivat samoja kuin aiemminkin: allekirjoitus puuttui, viranomaisen leima puuttui tai oli puutteellinen.

Suomessa todettu aasianrunkojääräesiintymä osoittaa, että riski karanteenituhoojien leviämiseksi ja asettumiselle Suomeen on suuri. Haasteena on esiintymän havaitseminen riittävän nopeasti, koska riskipaikkoja on paljon ja tuhoojan havaitseminen on vaikeaa. Puupakkausmateriaalin mukana leviää myös monia muita kasvintuhoojia, vaikka ISPM 15 -standardin mukaisesti käsitellyissä puupakkauksissa leviämiskin pitäisi olla minimaalinen. Myös vuonna 2020 puupakkauksista ja puutavarasta löytyi eläviä hyönteisiä. Vaikka parina viime vuonna puupakkausmateriaalin tuonti- ja markkinavalvontatarkastuksissa ei ole löytynyt karanteenituhoojia, ISPM 15 -standardi ei nykyisellään pysty estämään karanteenikasvintuhoojien leviämistä. Myös vuosittainen tarkastusten määrä vaikuttaa suoraan löydösten määrään. Erityisesti puisen pakkausmateriaalin markkinavalvonnan tarkastusten määrä vaihtelee vuosittain ja oli erityisesti vuonna 2020 edellisvuosia vähäisempi.

Markkinavalvonnan tulokset osoittavat myös, että ulkomaisten alppiruusujen taimien mukana Suomeen leviää versopoltetta. Vastaavanlaisia tuloksia on saatu myös edellisinä vuosina, tosin vuosien välillä on suurtakin vaihtelua löydösten määrässä. Vuosi 2019 osoitti sen, miten sisämarkkinoilla yksi suuri, samaa alkuperää oleva saastunut alppiruusuerä voi levitä nopeasti ympäri maata eri kanavien välityksellä. Vuoden 2021 aikana alppiruusun versopoltteen hätätoimenpidepäätös lakkautetaan ja tuhooja luokitellaan jatkossa laatutuhoojaksi.

Uuden lainsäädännön mukaan karanteenituhoojan saastuttamat kasviero vedetään takaisin tuhoojan leviämisen estämiseksi. Helmikuussa Iso-Britannia ilmoitti ensimmäisestä takaisinvedosta, jolloin jouduttiin nopeasti luonnostelevaan väliaikainen takaisinvetoprosessi. Vuoden aikana osallistuttiin yhteensä neljään takaisinvetoon. Tarkoitus on, että myöhemmin laaditaan takaisinvetoprosessi, jota voidaan soveltaa kaikille kasveille sektorista riippumatta.

Kieltopäätösten määrät vaihtelevat vuosittain suurestikin riippuen löydöksistä ja tehtyjen tarkastusten määrästä ja niiden painotuksista (Kuva 4). Jatkossa, kun omavalvonnan tarkastusten huomiot saadaan osaksi puutteiden raportointia, selviää, miten hyvin toimijat tuntevat velvoitteensa ja kuinka paljon poikkeamia kirjataan siihen liittyen. Lainsäädäntö on muuttunut ja kohdistaa toimijoihin entistä enemmän velvoitteita. Tämä osaltaan lisää todennäköisyyttä, että vaatimuksia ei noudateta joko tietämättömyyttään, muistamattomuuttaan tai jopa tahallisuuden vuoksi.

Kuva 4. Kieltopäätösten määrät (kpl) eri vuosina

1.4. Auditoinnit ja muu saatu palaute

Kasvinterveyden valvontaa ei auditoitu eikä AJO-käyntejä tehty vuonna 2020. Asiakaspalautteiden keräämiseen ja käsittelyyn panostettiin vuoden aikana. ELY-keskuksien tarkastajat eivät pääse kirjaamaan palautetta suoraan Ruokaviraston IMS järjestelmään, joten heitä varten luotiin Webropol-lomake. ELY-tarkastajia on kehoitettu kirjaamaan saamia asiakaspalautteita lomakkeen kautta ja kasvinterveysyksikön IMS palautteiden vastuukäsittelijä kirjaa lomakkeen kautta saapuneet palautteet IMS järjestelmään.

Asiakaspalautteita saatiin IMS palautejärjestelmän kautta vuoden aikana yhteensä 27 kpl. Niistä 15 kpl oli positiivisia, 3 kpl kehittämisehdotusta ja 9 kpl negatiivisia palautteita. Negatiiviset palautteet ja kehitysehdotukset koskivat ohjeiden ajantasaisuutta, ymmärrettävyyttä ja löydettävyyttä, omavalvonnan lomakkeiden saatavuutta, Ruokaviraston verkkosivujen ajantasaisuutta toisella kotimaisella kielellä, tuontilainsäädäntöä ja sen vaatimuksia, sekä vientitodistusten postituksesta aiheutuvaa viivettä. Suurin osa palautteista seuranneista toimenpiteistä on vielä työn alla.

Pääosa asiakaspalautteesta tulee sähköpostilla, puhelimitse tai tarkastuskäyntien yhteydessä. Positiivista palautetta saadaan, kun asiakas on saanut hyvää ja nopeaa palvelua ja ohjeistus on toimivaa. Negatiivista palautetta tulee puolestaan hitaasta palvelusta kuten sähköpostivastauksen viivästyisestä, asioiden kierrättämisestä henkilöltä toiselle (Ruokaviraston sisällä), nettisivujen toimimattomuudesta tai ohjeistuksen epäselvyydestä.

ELY-keskukset antoivat kasvinterveysyksikölle palautetta muun muassa VASU-raportoinnin yhteydessä ja tammikuussa 2021 tehdyssä kumppanuuskyselyssä. Esiin nousi, että kasvinterveyden tarkastusohjeistuksen ei koeta olevan ajan tasalla, lainsäädännön tulkinnot ovat sekavia ja ne tulisi olla Ruokavirastossa selvillä, ennen kuin niitä esitetään ELY-keskuksille. Kasvinterveyden sisäisiin toimintoihin toivottiin sujuvuutta ja koulutuksissa annettaviin linjauksiin yhteneväisyyttä. Vuonna 2020 aloitetut kasvintarkastajien kuukausipalaverit koettiin hyviksi ja niihin toivottiin enemmän avointa keskustelua tapauksista ja tulkinnoista, jotta tarkastajien toimintaa eri ELY-keskuksissa voitaisiin yhtenäistää. VASU-raportoinnin yhteydessä

muistutettiin kuntaliitosten vaikutuksista alueellisiin tulostavoitteisiin ja muutamista kirjautumattomista suoritteista.

Koulutuksista kerätään palautetta vuosittain. Palautetta saatiin tammikuussa järjestetystä kasvintarkastajien ajankohtaiskoulutuksesta. Koulutukseen osallistuneista ruokavirastolaisista palautetta antoi 36 % ja asteikolla 1-6 yleisarvosana oli 4,2. ELY-keskusten osallistujista palautetta saatiin 52 prosentilta, ja yleisarvosana oli 4,4. Sanallisissa palautteissa kritisoitiin esimiesten ja ylitarkastajien puuttumista toisen päivän koulutuksesta, jolloin kysymyksiin ei saatu vastauksia. Myös uuteen kasvinterveyslainsäädäntöön liittyvien asioiden keskeneräisyydestä tuli palautetta. Koulutusmateriaalit eivät olleet tallennettuna Pikanttiin ennen koulutusta. Positiivisena koettiin se, että keskustelu oli ollut aktiivista.

1.5. Ennaltaehkäisevät ja korjaavat toimenpiteet

1.5.1. Toimijoiden säädösten tuntemisen varmistaminen

Toimijoiden tietämystä lainsäädännön tuomista muutoksista pyrittiin edelleen lisäämään koko vuoden ajan tarkastuskäynneillä tehtävällä neuvonnalla, jakamalla ohjeita ja esitteitä sekä viestinnän keinoin esimerkiksi Ruokavirasto.fi -sivustolla julkaistuilla tiedotteilla, lehtikirjoituksilla sekä luennoimalla erilaisissa tilaisuuksissa. Myös toimijaryhmäkohtaisten sähköpostitiedotteiden käyttöä jatkettiin ja laajennettiin uusiin toimijaryhmiin.

Uuden lainsäädännön myötä kasvipassia käyttävien toimijoiden on suoritettava Ruokaviraston järjestämä kasvinterveysvastaavan verkkokoulutus, jotta voidaan varmistua siitä, että heillä on kasvipassin myöntämiseksi tarvittava riittävä osaaminen. Tämän lisäksi toimijakirjeillä, lehtikirjoituksilla, verkko- ja someviestinnällä ja sidosryhmäyhteistyöllä pyrittiin varmistamaan toimijoiden säädöstuntemusta. Vuonna 2020 kasvinterveysyksikön asiantuntijoilta kului edelleen paljon työaika uuden lainsäädännön valmistelutyöhön, kouluttamiseen ja viestintään. Useita toimija- ja sidosryhmiä sekä opiskelijoita koulutettiin edelleen uuden lainsäädännön mukaiseen toimintaan erilaisissa tilaisuuksissa. Lista pidetyistä esityksistä on viestintä -otsikon alla hieman alempana.

Toimijoiden säädösten tuntemisen varmistaminen vaatii edelleen tulevana vuosina vaikuttavaa asiakasviestintää ja koulutusta, joka parhaiten taataan sillä, että viestintään ja koulutukseen on varattavissa erillistä rahoitusta. Samoin tulee edelleen tehdä töitä, että rekisteriin kuulumattomia toimijoita yritetään tavoittaa erilaisten viestintäkanavien kautta. Asiakasfoorumien perustamista jo olemassa olevien lisäksi myös esimerkiksi tuonti- ja vientiasiakkailla tulisi miettiä.

1.5.2. Koulutus ja viestintä

Vuonna 2020 kasvintarkastajien koulutuksen painopiste oli edelleen uuden lainsäädännön kouluttamisessa. Tammikuussa järjestettiin tarkastajille ajankohtaiskoulutus ja kevään aikana useita etäkoulutuksia, joissa käytiin läpi uutta kasvinterveyslainsäädäntöä. Sektorikohtaiset etäkoulutukset pidettiin kevätkaudella kasvihuone- ja avomaan puutarhasektoreilla sisältäen myös omavalvonnan tarkastukset. Metsäsektorilla koulutettiin huhtikuussa lehtikuusen tuontitarkastuksista. Vuonna 2020 aloitettiin ELY-ohjauksen kehittämistyön tuloksena kasvintarkastajien kuukausipalaverit, joissa käydään läpi kunkin kauden ajankohtaisia

tarkastusasioita. Lisäksi TracesNT-järjestelmän käyttökoulutusta annettiin useaan otteeseen kuluneen vuoden aikana.

Uusien kasvintarkastajien kouluttaminen hoidettiin siten, että teoriaosuus opiskeltiin itseopiskelumateriaalina ja käytännön työhön perehdyttää Ruokaviraston tarkastaja.

Kasvinterveysvastaavan verkkokoulutus toimijoille julkaistiin kesäkuussa 2020 Ruokaviraston verkkosivuilla ilman tenttimahdollisuutta, koska verkkokoulutusosalusta Pinja ei vielä ollut käytössä.

Koulutusta kasvinterveys- ja taimiaineistotarkastuksiin järjestettiin seuraavasti:

- Ajankohtaiskoulutus 22. – 23.1.2020
- Lehtikuusen tuontitarkastukset 30.4.2020
- Omavalvonnan tarkastukset taimitarhoilla 10.6.2020
- Karanteenituhoojien kartoitus avomaan puutarhakasveilla 11.6.2020
- Uusi kasvinterveyslainsäädäntö: 4 koulutuskertaa 2.3. – 7.5.2020 välillä
- Tullin rajoituspäivät 25.9.2020
- Kasvinterveystodistuskoulutus lentotullin virkailijoille 15.12.2020
- Julkaistiin kasvinterveyden verkkokoulutuspaketti toimijoille
- Uusien tarkastajien koulutus: itseopiskelumateriaalin avulla

Kasvinterveysyksikön julkaisemia tiedotteita toimijoille (jakelu suoraan toimijoille ja/tai toimijajärjestöjen kautta):

- Ruokaviraston tiedote 7.12.2020: Päivitä yrityksen rekisteritiedot Toukoasiointipalvelussa
- Ajankohtaiskirje ISPM 15 -toimijoille 25.11.2020
- Ruokaviraston tiedote marraskuu 2020: Kasvipassi käyttöön monivuotisten puutarhakasvien etämyynnissä.
- Ruokaviraston tiedote marraskuu 2020: Kasvipassin käytössä joitakin muutoksia.
- Kasvinterveyden maahantuojien ja huolitsijoiden uutiskirjeet 2020 – 8 kpl vuoden aikana

Lehtikirjoituksia julkaistiin seuraavista aiheista:

- Puutarha & Kauppa tammikuu/2020: Kasvihuoneviljelmien tehostettu tarkastaminen tuotti viime vuonna uusia löydöksiä
- Kotipuutarhalehden tuhoojalajista: lyhyt kasvintuhoojakooste numeroissa 2 – 10
- Puutarha & kauppa maaliskuu 2020: Kasvinterveyden valvonta uusiksi EU:n kasvinterveysasetuksen myötä
- Puutarha & kauppa huhtikuu 2020: Puutarhakaupan kasvinterveysvaatimukset.
- Puutarha & Kauppa 5/20: Karanteenituhoojat arvioitu ja listattu uudelleen - uutena luokkana laatutuhoojat
- Puutarha & kauppa marraskuu 2020: Kasvipassi käyttöön puutarhakasvien etämyynnissä
- Käytettyjen metsä- ja maatalouskoneiden tuonti EU:n ulkopuolelta – tietkö nämä vaatimuksista?
- Puutarha & kauppa joulukuu/2020: Brexit hankaloittaa kasvi- ja siemenkauppaa Ison-Britannian kanssa

Ruokavirasto.fi-sivustolla tiedotettiin ajankohtaisista kasvinterveyteen liittyvistä aiheista ympäri vuoden. Viestintää ja blogikirjoituksia tehtiin yhdessä Ruokaviraston siemenyksikön, kasvintuhoojalaboratorion ja MMM:n kanssa kansainväliseen kasvinterveysvuoteen liittyen:

- Siementen tuonti yksityiskäyttöön Britanniasta 1.1.2021 jälkeen (7.12.2020)
- Kasvipassin käyttöön joitakin muutoksia 1.1.2021 alkaen (1.12.2020)
- Blogg: Tänk först och handla sedan (25.11.2020)
- Blogi: Ajattele ennen kuin kylvät (24.11.2020)
- Monivuotisten puutarhakasvien etämyynnissä käytettävä kasvipassia 1.1.2021 lähtien (16.11.2020)
- Blogi: Kasvintuotannon tarkastustyö kehittyy - yritysten vastuu kasvaa (19.10.2020)
- Blogi: Herne on herkkä saamaan vioituksia (8.10.2020)
- Blogi: O304XXXX ja vihreän kullan viholliset (24.9.2020)
- Turvalliset työtavat tarpeen legionellabakteerilta suojautumiseen (21.9.2020)
- Blogi: Näin juhlit huonekasviviikkoa turvallisesti (16.9.2020)
- Blogi: Mitä tarkoittaa kylvösiemenen elinvoima? (7.9.2020)
- Blogi: Onko kasvituliaisten ja nettiososten aika nyt ohi? (27.8.2020)
- Perunarutto voi alentaa merkittävästi satoa kosteana ja lämpimänä kesänä (21.8.2020)
- Älä kylvä pyytämättä lähetettyjä siemeniä (11.8.2020)
- Blogi: Miten paljon pitää etsiä, että löytää mäntyankeroisen heinäsuovasta? (11.8.2020)
- Perunan vaalearengasmätä voi piilotella oireettomana (23.7.2020)
- A, X, S, M, Y ja PLRV – muita perunan haitallisia viruksia (17.7.2020)
- Nyt on oikea aika etsiä hukkakauraa (16.7.2020)
- Virustaudit kuin aakkoset – haitallisin on perunan Y-virus (10.7.2020)
- MMM: YK:n kestävä kehityksen tavoitteet: Kasvinterveys turvaa elämää (9.7.2020)
- Tarkkaile nyt perunakasvustoja koloradonkuoriaisen varalta (9.7.2020)
- Käytettyjen koneiden tuonnissa kasvinterveysriskejä – tunnetko tuontivaatimukset? (9.7.2020)
- Älä tilaa sokkona siemeniä verkkokaupasta (7.7.2020)
- Perunassa ja porkkanassa kummia myhkyjä – juuriäkämäankeroiset asi-alla? (3.7.2020)
- Blogi: Hajukoirat haistavat näkymättömissä piilottelevat tuholaiset (2.7.2020)
- Tulipolteen oireita voi alkaa tarkkailemaan (24.6.2020)
- Perunanviljelijät tarkkana - kaunis koloradonkuoriainen tuhoaa tehokkaasti (23.6.2020)
- Blogi: Erilainen siemenkokous koronakeväänä (23.6.2020)
- MMM:Kasvinterveysvuosi 2020 alkoi lupaavasti (11.6.2020)
- Tyvi- ja märkämätä mädättävät perunan varsia ja mukuloita (8.6.2020)
- Blogi: Erään tulipoltekartan tarina (3.6.2020)
- Avoimet puutarhat -teemapäivä 5.7. - Ruokavirasto mukana (3.6.2020)
- Tupakan rattle virus heikentää perunan satoa (1.6.2020)
- Perunakin voi sairastaa syöpää (25.5.2020)
- MMM: Luonnonkukkia-postimerkit vievät viestiä pölyttäjistä ja kasvinterveydestä (19.5.2020)
- Maltokaarivirus pilaa perunasadon käyttökelpoisuutta (18.5.2020)

- HY: Lajihavainnot laajaan käyttöön suunnittelun ja päätöksenteon tueksi (18.5.2020)
- Blogi: Karanteenituhoojien jäljillä (18.5.2020)
- Blogi: Mäntyankeroksen leviämishistoriasta maailmalla – syitä ja seurauksia (12.5.2020)
- Tutustu perunan kasvintuhoojiin - esittelyssä kuorirokko (7.5.2020)
- Estä vaarallisten kasvitautien ja tuholaisten leviäminen kotipuutarhaan (6.5.2020)
- Harmaa siemenkauppa – riski ilman takuita (4.5.2020)
- Blogi: Kymmeniä vuosia perunan vaalearengasmädän torjuntatyötä (30.4.2020)
- Blogi: Kasvintuhoojat – korona – globalisaatio, mikä näitä yhdistää? (23.4.2020)
- Blogi: Miksi palstallani kannattaa käyttää tarkastettua siemenperunaa (8.4.2020)
- Ruokavirasto selvitti suomalaisten kasvinterveystietämystä (8.4.2020)
- Lähiömutsi muistuttaa lavakaulusten mukana puutarhaan tulevista kasvintuhoojista (6.4.2020)
- Kotipuutarhuri, oikeilla työtavoilla vältät legionelloosin (2.4.2020)
- Blogi: On väliä, millaisen idun siemen tuottaa (25.3.2020)
- Blogi: Kasvinterveyden ylläpito vaatii pätevää laboratoriotointa (24.3.2020)
- Blogi: Uudet uhkaavat kasvintuhoojat – kasvinterveyslainsäädännöllä uhkaa vastaan (3.3.2020)
- Lähiömutsi vinkkaa matkailijoille kasvien tuliaistuonnista (18.2.2020)
- MMM: Kasvintuhoojat uhkaavat ruuan tuotantoa ja luonnon monimuotoisuutta (23.1.2020)

Kasvinterveysyksikkö esitteli toimintaansa kuudessa messutapahtumassa, joista osa oli virtuaalitapahtumia. Aiheena kaikilla messuilla olivat mm. kasvinterveysvuosi, yksityisihmisten tuliaistuonti, tulipolte, mäntyankeroinen, koloradonkuoriainen, runkojäärät ja toimijoiden uudet velvoitteet:

- Matkamessut, 16. – 19.1.2020
- Educa 24-25.1.2020
- Kevätpuutarha 2020 (virtuaalitapahtuma)
- Avoimet puutarhat 2020 (osittain virtuaalitapahtuma)
- eLepaa 2020 (virtuaalitapahtuma + haastattelu omavalvonnasta ja kasvipassin käytöstä)
- Oodin tilaisuus 12.8.2020; kasvinterveys- ja pölyttäjäasiaa kotipuutarhurille (infotiskit + webinaari)

Luennot, tilaisuudet ja muut esiintymiset, joissa keskityttiin kertomaan yleisesti kasvinterveystä ja uuden lainsäädännön muutoksista:

- Kauppapuutarhaliiton pakkaspäivät 16.1.2020
- Luento marjanviljelijöille Marjaosaamiskeskuksen helmiseminaarissa 11.2.2020 (Teams)
- Akateemisten kasvintuotannon opiskelijoiden juhlaseminaari 17.2.2020; kasvinterveys ja sen tulevaisuus
- Bioturvallisuuskoulutus 5.3.2020, Turun yliopisto; Biologiset ympäristöuhat: Kasvitaudit ja tuontikasvit

- Puunhoidon yhdistyksen koulutus 3.3.2020 Hyvinkää; uusi kasvinterveyslainsäädäntö ja kasvintuhoajat
- Metsäteollisuus ry 9.3.2020; EU:n uusi kasvinterveyslainsäädäntö, puutavarantuonti
- Axxell/Överby, luento opiskelijoille 25.3.2020; Mitä kasvintarkastajat tekevät työkseen, mitä uusi kasvinterveyslainsäädäntö merkitsee meille alalla työskenteleville?
- Sibbo trädgårdsodlare -yhdistyksen kokous maaliskuussa 2020; Kasvipäsin käyttö ja omavalvonta
- Luento omavalvonnasta; Hyria oppilaitos, 4.3.2020
- Kaamosmarjaseminaari 10.11.2020; ajankohtaista kasvinterveydestä
- Metsätieteen päivät 20.10.2020; Kartoitusten ja viestinnän rooli kasvinterveyden ylläpitämisessä metsissä
- HY:n kurssi Berry and fruit crop production 12.11.2020; Plant Health Control of Berry and Fruit Plants
- Kasvinterveyswebinaari 19.11.2020; etämyynnin valvonnan suunnittelu ja sen haasteet
- Tullin rajoituspäivät 25.9.2020; esitykset tuontitarkastuksista ja puupakkausmateriaalin tarkastuksista

Kooste yllä luetelluista kasvinterveysyksikön antamasta koulutuksesta ja tekemästä viestinnästä on oheisessa taulukossa, jossa on myös vertailu vuoden 2019 tilastoon:

	2019 (kpl)	2020 (kpl)
Kasvinterveysyksikön julkaisemat tiedotteet	6	12
Lehtikirjoitukset	5	16
Median haastattelut	1	
Tiedotteet ja blogit Ruokavirasto.fi sivuilla	18	53
Messut	3	6
Luennot toimijatilaisuuksissa, kouluissa, yhdistyksissä ym.	24	14
Asiakasfoorumit	2	0
Tarkastajien koulutustilaisuudet	8	12
Toimijoiden koulutustilaisuudet	5	1**
Yhteensä	72	114

**Sähköinen koulutus toimijoille

Kansainvälinen kasvinterveysvuosi 2020

Kansainvälinen kasvinterveysvuosi 2020 oli iso osa viestintää, jota tehtiin yhteistyössä maaja metsätalousministeriön sekä kasvintuotannon osaston kanssa. Koronarajoitusten vuoksi sosiaalisen median sisältöihin keskityttiin enemmän kuin ennen. Alkuvuodesta hyödynnettiin ammattibloggaaja Lähiömutsia (Hanne Valtari). Pandemiatilanteesta huolimatta hänen molemmat blogikirjoitukset keräsivät noin 19 000 lukijaa. Ruokaviraston sivuilla aloitettiin myös oma asiantuntijablogisarja ja blogeja kirjoitettiin keskimäärin yksi kuukaudessa. Parhaimmillaan blogit keräsivät 3000 lukijaa. Tärkeää sosiaalisen median sisällöissä oli julkaisujen sponsointi. Sen ansiosta julkaisut saavuttivat merkittävästi enemmän lukijoita.

Alkuvuodesta tuotettiin oppimateriaalia varhaiskasvatuksesta yläkoululaisille. Materiaalia esiteltiin Educa-messuilla ja messuilla tavoitettiin opettajaryhmä kommentoimaan tehtyä materiaalia. Kommentteja ei juurikaan saatu kevään etäopetuksen vuoksi. Lapsille tuotettiin värityskuvia ja puuhavikko. Niitä testattiin yhdessä päiväkodissa ja palaute oli positiivista.

Räyhä Rouskuttaja -maskotti oli erityisesti lasten mieleen. Räyhä Rouskuttaja seikkaili myös somessa.

Youtubeen tuotettiin itse tuhoajaesittelyitä, mutta ne eivät saavuttaneet suuria katselumääriä. Ruokaviraston Youtube-kanavan seuraajamäärä on hyvin pieni, eikä videoita mainostettu useampaa kertaa. Youtube-sisällön luomisessa käytettiin apuna tubettaja Julia Ahosta. Hänen tekemä puutarhateemaan ja kasvinterveyteen liittyvä video keräsi 4000 katselukertaa.

Kasvikeskiviikko kampanja käynnistettiin syksyllä Instagramin puolella. Julkaisut keskittyivät tarinoihin, sillä osa käyttäjistä selaa vain niitä. Tarinoita luki loppuun asti parhaimmillaan 300 ihmistä, kun kuville on antanut tykkäyksiä noin 30-50 ihmistä. Tärkeää sosiaalisessa mediassa oli eri kanavien hyödyntäminen ja eri kohderyhmien tavoittaminen.

Seuraajia sosiaalisen median kanaville kerättiin kuvahaasteiden ja arvonnalla avulla. Arvontojen avulla on mahdollista huomattavasti kasvattaa seuraajamäärää. Lisäksi aktiivisesti tuotettu monipuolinen sisältö tuplasi Ruokaviraston tilin seuraajamäärän. Tehdyt toimenpiteet olivat onnistuneita ja tavoittivat lukijoita hyvin, kun analytiikkaa tarkasteltiin koko talon tasolla. Sosiaalisen median vaikuttajien hyödyntäminen kannattaa, vaikka se on kallista. Lisäksi julkaisujen mainostamiseen kannattaa panostaa. Eri toimenpiteiden vaikuttavuudesta on tulossa oma raportti kesällä 2021.

1.5.3. Toimijoille annetut seuraamukset ja puutteiden korjaamistoimenpiteiden varmistaminen

Kasvinterveyden ja taimiaineiston valvonnasta havaituista puutteista tulee aina seuraamus, kuten torjuntapäätös, maahantuontikielto, markkinointikielto tai huomautus, joten seuraamukset on käsitelty luvussa 1.3. puutteiden yhteydessä.

1.5.4. Valvontajärjestelmään liittyvät korjaavat toimenpiteet

Koronaepidemian takia kasvinterveyden valvonnassa laadittiin lisäohjeistusta korona-ajan tarkastuksista ja niiden työsuojelusta. Myös toimijoille laadittiin erillisiä toimintaohjeita. Lisäksi kasvinterveysyksikkö hajautti toimintonsa, jolla varmistettiin toimintojen jatkuminen myös mahdollisten karanteenien tai sairastumisien varalta.

ISPM15-toimijoiden etätarkastuksiin laadittiin ohjeistus. Siemenyksikön kanssa sovittiin lisäresurssista näiden tarkastusten tekemiseen. Etätarkastuksia tehtiin myös toimijoiden omavalvonnan tarkastuksissa sekä varmennetun tuotannon tarkastuksissa.

Vuoden aikana rekrytoitiin myös uusi kasvien tuotanto- ja vientijaoston jaostopäällikkö. Kasvinterveysyksikön laatutiimi aloitti toimintansa ja sen painopisteenä oli asiakaspalautteen keräämisen ohjeistaminen. Kasvinterveyden ohjerakenne uudistettiin Pikanttiin. Lisäksi yhdenmukaistettiin sanktiojärjestelmä.

1.6. Toiminnan resurssit

Kasvinterveyden valvontaan käytettiin 3 067 htp Ruokaviraston, ELY-keskusten ja valtuutettujen tarkastajien työaika, mikä on (586 htp) noin 3 htv:tä suunniteltua vähemmän. (1 htv = 200 htp, Taulukko 15). Vuoden 2020 osalta koronarajoitukset vähensivät selvästi tarkastustyöhön kirjattua työaika, koska tarkastuksia ei tehty suunnitellussa laajuudessa.

Vuosittainen kasvinterveyteen kirjattu työaika ei useinkaan vastaa suunnitelmaa, vaan vaihtelee vuosittain muutamia satoja henkilötyöpäiviä suuntaan tai toiseen. Koska työajan kirjauksissa tarkastus- tai tehtävätyypeittäin on eroavaisuuksia Ruokaviraston ja ELY-keskusten välillä, ei ole saatavilla tarkkaa tietoa siitä, ylittyikö tai alittuiko arvioitu työaika joidenkin tiettyjen tehtävien kohdalla, vai onko valvontasuunnitelman ajanmenekki arvioitu väärin.

Taulukko 15. Valvontaan käytetyn työajan suunniteltu ja toteutunut käyttö (htp) 2018-2020. (Taulukko ei sisällä Tullin käyttämää työaika)

	2018		2019		2020	
	Suunnit.	Toteut.	Suunnit.	Toteut.	Suunnit.	Toteut.
Ruokavirasto	2 286	2 267	2 047	1980	2201	1902
ELY-keskus	1 768	2 090	1 804	2 129	1390	1 095
Valtuutetut tarkastajat	84	101	104	92	62	70
Yhteensä	4 138	4 458	3 955	4 201	3653	3 067

1.7. Muutokset seuraavien vuosien toimintaan

Muutokset valvontaan vuodesta 2021 lähtien

Kasvinterveysasetuksen ja valvonta-asetuksen toimeenpanoa jatketaan edelleen vuonna 2021. Tavoitteena on jatkaa muun muassa kasvinterveys- ja taimiaineistorekisteritietojen päivittämistä vastaamaan lainsäädäntöä ja tiedottaa edelleen lainsäädäntömuutoksen yksityiskohdista toimijoille sekä laatia tarkastusohjeita. Tuontiprosessin osalta työsetään rajatarkastusasemien nimeämiseen liittyviä prosesseja ja laaditaan rajatarkastusasemiin liittyvien kaupallisten varastointitilojen hakemus- ja hyväksymisprosessi. Valvontajärjestelmän eri osapuolien ymmärrystä valvonta-asetuksen vaatimuksista, terminologiasta ja yhteydestä TracesNT-järjestelmään vahvistetaan tuontiprosessien sujuvuuden varmistamiseksi. Valmiussuunnitelmille ja -harjoituksille laaditaan aikataulu ja aletaan laatia ensimmäisiä uuden lainsäädännön mukaisia valmiussuunnitelmia. Tarkastuksista etukäteen ilmoittaminen arvioidaan uudelleen valvonta-asetuksen näkökulmasta.

Tavoitteena on tehdä omavalvonnan tarkastuskäynti kaikilla kasvipassin käyttöoikeuden omaavilla toimijoilla ja opastaa heitä yksityiskohtaisesti uusien velvoitteiden noudattamisessa. Koronatilanteen vuoksi tähän tavoitteeseen ei päästy kaikkien toimijoiden osalta v. 2020. Erityisesti kasvipassia käyttävien toimijoiden tarkastamisessa painopistettä tullaan siirtämään kasvien tarkastamisesta tuotantojärjestelmän ja omavalvonnan hyväksymisen tarkastamiseen. Tämä on myös yksi EU:n kasvinterveyslainsäädännön uudistustyön tavoitteista.

Etämyynnissä vaaditaan kasvipassi kuluttajille menevissä kasveissa (ruukku-, ryhmä- ja viherkasveja lukuun ottamatta) vuodesta 2021 alkaen. Vuoden aikana selvitetään edelleen etämyynnin kautta tulevien uusien kasvipassivelvollisten määrää ja muodostetaan tarvittavat linjaukset muun muassa omavalvonnan vaatimusten suhteen.

Kasvinterveyden tietoisuuden lisäämisessä vuonna 2021 painopisteenä ovat puutarha-alan neuvojat. Heille pyritään tarjoamaan samat tiedot kasvinterveydestä kuin toimijoille. Viestintää kasvinterveysasioista jatketaan edelleen niin kansalaisten, neuvojien kuin toimijoidenkin suuntaan.

Kehittäminen vuodesta 2021 eteenpäin

EUn komissio on uudistamassa EU:n lisäysaineistolainsäädäntöä, ehdotus valmistunee vuoden 2021 aikana. Lisäksi komissio uudistaa nk. kontrollidirektiivit. Ruokaviraston kasvinterveys osallistuu näiden säädösten uudistustyöhön.

Petoksellisen toiminnan tunnistamista sekä kasvinterveyden asiakaspalautteiden keräämistä kehitetään yhdessä ELYjen ja Tullin kanssa.

Valvonnan riskiperusteisuutta ja luotettavuutta kehitetään yhteistyössä Ruokaviraston riskin-arvioinnin kanssa. Trendinä uusissa säädöksissä on, että kasvintuhoojakartoituksille asetetaan tilastollisia luottamustasoja, mikä haastaa kartoitusten optimoinnin kehittämiseen. Kartoitusmäärien laskennassa hyödynnetään EFSA:n RIBESS+ ohjelmaa. EU:n nykyinen *Survey program* on myös uudistumassa, joten 2021 alkaen kaikki prioriteetti- ja karanteenituhoojat tulevat ohjelmaan mukaan. Kartoitusohjelmien suunnittelu ja raportointi tehdään tuhojakohtaisesti, mikä voi muuttaa myös nykyistä valvonnan suunnittelua siihen suuntaan.

Tarvittavaan tietojärjestelmien ja raportoinnin kehitystyöhön on panostettava edelleen. IPPC on kehittänyt kansainvälisen sähköisen terveystodistusten välityspalvelun (ePHYTO) ja EU:n komissio on osaltaan saanut valmiiksi kehitystyön TracesNT-järjestelmässä (TracesNT-EXPORT), jonka avulla terveystodistukset voidaan laatia ja välittää ePHYTO-järjestelmään. Suomessa järjestelmän käyttöönottoa varten laaditaan esiselvitys ja rahoituksen järjestettyä järjestelmä voidaan vaiheittain ottaa käyttöön. Tulli on uudistamassa CERTEX-järjestelmäänsä, mikä on kytköksissä kasvinterveydessä tuontituloutuksien seurantaan ja tuontierien ohjaamiseen. TracesNT-järjestelmän raportointityökalua ja sen ominaisuuksia hyödynnetään systematisemmin valvonnan raportoinnissa ja valvontatyökalun puutteista raportoidaan komissiolle. Ruokaviraston avointa tietoa hyödynnetään mm. rajatarkastusasemien ja virallisten valvontapisteiden päivittyvällä listauksella.

Valvonnan vaikuttavuuden ja toiminnan tehokkuuden arviointia varten laaditaan uusia mittareita. Lean-työkalut otetaan käyttöön prosessien kehittämiseksi. Lisäksi on tarpeen arvioida ELYjen, valtuutettujen tarkastajien ja Ruokaviraston työnjakoa tarkastustoiminnassa sekä selvittää tarkastusten työajan suunnittelun ja raportoinnin ristiriitaa.

2. Metsänviljelyaineisto

2.1. Arvio valvonnan vaikuttavuuden toteutumisesta

Ruokavirasto tarkasti vuonna 2020 kaksi uutta siemenviljelyä ja yhden harvennetun siemenviljelyksen, yhteensä 29 hehtaaria. Vuoden aikana siirrettiin ilman ennakkotietoa seitsemän kuusen siemenviljelyä luokasta alustavasti testattu luokkaan testattu. Kaikki perusaineistoja koskevat tarkastus- ja toimenpidepyynnöt saatiin käsiteltyä, joten ennakoimattomista lisätöistä huolimatta tarkastustavoite saavutettiin.

Siemenkeräysten valvonnassa ei havaittu puutteita ja metsänviljelyaineiston jäljitettävyyden toimi hyvin. Vuoden aikana käsiteltiin 391 siemenkeräysilmoitusta, myönnettiin 198 kantatodistusta ja seitsemän OECD-todistusta. Kantatodistushakemusten käsittelyaika oli keskimäärin 2,8 vuorokautta, mikä oli 4 vuorokautta vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Pohjois-Suomessa oli erinomainen männyn siemensato ja siellä tehtiin MMM:n rahoittama laaja siemenkeräys. Siemenkeräysilmoitusten määrä oli lähes kaksinkertainen ennakoituun verrattuna, joten siemenkeräysten valvontaa tehtiin suunniteltua enemmän.

Taimitarhojen ja siementen pakkauspisteiden tarkastusmäärät jäivät selvästi suunniteltua pienemmäksi koronarajoitusten vuoksi. Erityyppisiä metsänviljelyaineiston tuotantopaikkojen tarkastuksia tehtiin 74 kappaletta ja niissä ei ollut huomautettavaa. Vuoteen 2019 verrattuna huomautusprosentti oli laskenut. Taimien laatu oli hyvä ja merkittäviä taimituhoja ei esiintynyt. Kaikki tarkastetut taimierät täyttivät säädösten vaatimukset. Vuonna 2020 käsiteltiin 403 tietolomaketta, joiden avulla seurataan EU:n sisämarkkinakauppaa. Yhtä toimijaa epäillään siementen salakuljetuksesta. Tapaus on syyteharkinnassa syyttäjällä.

Kasvinterveyden omavalvonta tarkastettiin kerran yhdeksässä toimipisteessä, määrä jäi tavoitteesta koronarajoitusten vuoksi. Lähes kaikissa tarkastetuissa toimipisteissä havaittiin selkeä sääntöjen vastaisuus, josta ei kuitenkaan ollut välitöntä vaaraa kasvinterveydelle. Puutteiden syynä oli yleensä se, että tuotantokirjanpidosta puuttuivat merkinnät kasvinterveyden omavalvontatarkastuksista, joten omavalvontaa ei voitu todentaa tarkastuksessa.

Metsänviljelyaineiston toimittajarekisterin tiedot päivitettiin vuonna 2020 siten, että kasvinterveysasetuksen voimaantulon aiheuttamat muutokset tulivat huomioon otetuiksi. Rekisteröinti tarkastettiin yhteensä 440 toimipisteen osalta.

MEVI-tietojärjestelmää kehitettiin ylläpito- ja kehittämissuunnitelman mukaisesti. Järjestelmään tehtiin seitsemän tuotantopäivitystä. Lähes kaikki suunnitellut kehittämistehtävät ja vuoden kuluessa tulleet lisätehtävät saatiin toteutettua annetun budjetin puitteissa.

2.2. Valvontasuunnitelman toteutuminen

Metsänviljelyaineiston kaupan valvonta

Ruokavirasto tarkasti vuonna 2020 kaksi uutta siemenviljelyä ja yhden harvennetun siemenviljelyksen, yhteensä 29 hehtaaria (Taulukko 16). Tarkastusmäärä oli ennakkotietojen mukainen. Tarkastuksiin käytettiin yhdeksän henkilötyöpäivää. Vuoden aikana siirrettiin ilman ennakkotietoa seitsemän kuusen siemenviljelyä luokasta alustavasti testattu luokkaan testattu. Tähän käytettiin neljä henkilötyöpäivää. Vuonna 2020 ei ollut muita perusaineiston valvontatehtäviä.

Metsänviljelyaineiston toimittajien pitää hyvissä ajoin ennen siemenkeräysten aloittamista tehdä ilmoitus keräysten ajankohdasta ja paikasta. Vuoden aikana käsiteltiin 391 siemenkeräysilmoitusta, joiden käsittelyyn kului 9 henkilötyöpäivää (Taulukko 16). Siemenkeräysilmoitusten määrä oli lähes kaksinkertainen ennakoituun verrattuna. Siemenkeräysten valvontaa tehtiin viidessä toimipisteessä.

Metsänviljelyaineiston kantatodistuksia myönnettiin 198 kappaletta. Lisäksi myönnettiin seitsemän OECD:n alkuperätodistusta, joita vaaditaan, kun metsänviljelyaineistoa viedään sellaiseen OECD:n metsäpuiden siemen- ja taimijärjestelmään kuuluvaan maahan, joka ei ole EU:n jäsen ja jossa EU:n alueelle myönnetty kantatodistus ei ole riittävä.

Vuonna 2020 tarkastettiin kuusi metsäpuiden taimitarhaa ja -varastoa (Taulukko 16) ja niiden tarkastukseen käytettiin aikaa kolme henkilötyöpäivää. Lisäksi tarkastettiin kaksi siemenkaristamo ja siementenpakkauspistettä. Taimitarhojen ja siementen pakkauspisteiden tarkastusmäärät jäivät koronarajoitusten vuoksi suunnitellusta. Tarkastustiedot tallennettiin MEVI-tietojärjestelmään, jota toimijat käyttävät MEVI-tietojärjestelmää tarkastuspöytäkirjojen tarkasteluun ja korjaavien toimenpiteiden ilmoittamiseen.

Kun metsänviljelyaineistoa siirretään Suomesta toiseen EU-jäsenvaltioon, Ruokaviraston on toimitettava tästä tiedot ostajamaan toimivaltaiselle viranomaiselle. Tietolomakkeita lähetettiin 81 kappaletta ja niitä vastaanotettiin 322 kappaletta (Taulukko 16). Metsänviljelyaineiston sisämarkkinakauppa jäi lähivuotia vähäisemmäksi, joten tietolomakkeita vaihdettiin ennakoitua vähemmän. Tietolomakkeiden käsittelyyn käytettiin kahdeksan henkilötyöpäivää.

Kasvinterveyden valvonta

EU:n kasvinterveysasetuksen mukainen omavalvonnan tarkastus tehtiin viidellä taimitarhalla, yhdellä siemenkaristamolla ja kolmessa siemenpakkauspisteessä. Tarkastuksiin käytettiin kolme henkilötyöpäivää. Myös näiden tarkastusten määrä jäi tavoitteesta koronatilanteesta johtuvien rajoitusten vuoksi.

Toimijoiden rekisteröinti

Metsänviljelyaineiston toimittajarekisterin tiedot päivitettiin vuonna 2020 siten, että kasvinterveysasetuksen voimaantulon aiheuttamat muutokset tulivat huomioon otetuksi. Rekisteröinnissä tarkastettiin ja päivitettiin 153 toimittajan ja 440 toimipisteen tiedot. Työhön kului yhteensä 45 henkilötyöpäivää. Työ osoittautui selvästi ennakoitua työläämmäksi, koska toimijoita piti useaan otteeseen pyytää hoitamaan velvoitteensa.

Taulukko 16. Metsänviljelyaineiston kaupasta ja kasvinterveydestä annettujen säädösten mukaiset valvonnan suoritteet.

Tarkastustyyppi	Tarkastustavoite / tarkastusmääräarvio 2020		Toteuma 2020	
	Suoritet- den määrä	Työaika htp	Suoritet- den määrä	Työaika htp
Metsänviljelyaineiston kaupan valvonta				
Perusaineiston hyväksyminen ja tarkastus				
- Siemenviljelysten tarkastus	29 ha	9	29 ha	9
- Siemenviljelysten hyväksymisen peruuttaminen	0	0	0	0
- Perheen vanhempien rekisteröinti	1	1	0	0
- Rekisterimuutokset (esim. perusaineistoluokan muutos)	1	1	7	4
- Siemenkeräysmetsiköt	2	2	0	0
- Kloonit	0	0	0	0
Alkuperäketjun valvonta				
- Siemenkeräysilmoitusten käsittely	200	6	391	9
- Kantatodistusten antaminen	200	8	198	7
- OECD-todistukset ja etiketit	0	0	7	2
- Siemenkeräysten valvonta	2	2	5	2
Tuotannon tarkastukset				
- Taimitarhat ja -varastot	22	15	6	3
- Siemenkaristamo, -pakkaamo ja -varasto	3	2	2	1
- Siementen pakkauspiste	10	3	2	1
Markkinoinnin valvonta				
- Tietolomakkeiden lähetys	160	5	81	3
- Tietolomakkeiden vastaanotto	600	5	322	5
Kasvinterveyden valvonta				
Omavalvonta				
- Taimitarhat	35	7	5	1
- Karistamot	3	2	1	1
- Siementen pakkauspisteet	10	3	3	1
Kartoitukset				
- <i>Fusarium circinatum</i>	10	3	7	3
Rekisteröinti				
Tuotannon tarkastukset				
- Uudet hakemukset	5	1	12	2
- Rekisteritietojen päivitys	623	20	602	43

Kansainvälinen toiminta

Komissio järjesti 6.2.2020 Brysselissä kutsuseminaarin, jonka aiheena oli *Enhancing forest resilience to climate change through tree genetic diversity*. Kari Leinonen esitteli metsien kestävyyden lisäämisen käytäntöjä Suomessa ja Pohjoismaissa. Lisäksi komissio järjesti yhden työryhmäkokouksen 25.6.2020. Kokouksen esiteltiin Forematis 2.0 ohjelmistoa. Sen avulla ylläpidetään EU:n luetteloa jäsenmaissa hyväksytystä perusaineistosta.

OECD:n metsänviljelyaineistojärjestelmän kokoukset järjestettiin etäkokouksina. Järjestelmän vuosikokous järjestettiin 29.9.-30.9.2020. Lisäksi järjestettiin kaksi teknisen työryhmän kokousta 21.9 ja 28.9.

Kotimainen yhteistyö

Kari Leinonen osallistui Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulun (XAMK) ja Luonnonvarakeskuksen (Luke) tutkimushankkeen *RoboSe-taimituotannon automaation kehittäminen* ohjausryhmään. Hankkeessa kehitetään kasvullisten alkioiden tuotantomenetelmää ja kehitetään alkion poimintaan soveltuvaa robotiikkaa. Ohjausryhmän kokouksia järjestettiin kaksi (30.9 ja 17.12).

2.3. Toiminnan ja tuotteiden säännöstenmukaisuus

2.3.1. Todetut puutteet ja niiden yleisyys

Metsänviljelyaineiston kaupan valvonta

Säädösten mukaan metsänviljelyaineiston tuottamiseen saa käyttää vain sellaista perusaineistoa, joka täyttää aineistolle asetetut hyväksymisen vähimmäisvaatimukset. Siemenviljelysten vaatimusten täyttymistä valvottiin siemenviljelysten harvennusten jälkeen tehtävien maastotarkastusten avulla. Siemenviljelyksen tarkastuksessa havaittiin puutteellisuuksia, jotka määrättiin korjattavaksi ennen siemenviljelyksen muutosten hyväksymistä. Kaikki korjaukset toteutettiin hyväksytysti ja muutokset merkittiin perusaineistorekisteriin vuoden kuluessa.

Metsänviljelyaineistoa saa tuottaa, markkinoida ja maahantuoda vain sellainen toimittaja, joka on merkitty Ruokaviraston ylläpitämään metsänviljelyaineiston toimittajarekisteriin. Metsänviljelyaineiston toimittajarekisteri sisältää myös uuden EU:n kasvinterveysasetuksen mukaiset tiedot. Toimijoiden rekisteröinti tarkastettiin 14 toimipisteessä. Tarkastuksissa ei havaittu puutteita (Taulukko 17).

Metsänviljelyaineiston toimittajan on pidettävä tuottamastaan, ostamastaan sekä markkinoidaan metsänviljelyaineistosta tuotantokirjanpitoa. Tuotantokirjanpito tarkastettiin 14 toimipisteessä. Tarkastuksissa ei havaittu puutteita (Taulukko 17).

Metsänviljelyaineistoerät on yksilöitävä ja pidettävä erillään kaikkien tuotannon vaiheiden aikana. Taimitarhoilla tämä tarkoittaa sitä, että taimi- ja siemenerissä pitää olla tunnus tai tunniste näkyvillä ja erien pitää olla selvästi erotettuna toisistaan. Tunniste pitää pystyä yhdistämään tuotantoasiakirjoihin, jossa on vaadittavat tiedot. Erillään pito ja yksilöinti tarkastettiin 14 toimipisteessä. Tarkastuksissa ei havaittu puutteita (Taulukko 17).

Metsänviljelyaineiston markkinoijan täytyy toimittaa ostajalle säädösten mukaiset tiedot joko pakkausetiketissä tai markkinoitavaa erää seuraavissa asiakirjoissa. Taimi- ja etikettien tiedot tarkastettiin neljässä kohteessa ja siennetikettien tiedot yhdeksässä kohteessa. Tarkastuksissa ei ollut huomautettavaa.

Taulukko 17. Tarkastustilasto sellaisten säädösten vastaisuuksien esiintymisestä, joista toimijalle on annettu kirjallinen huomautus tai markkinointikielto.

	2019			2020		
	Tarkastuksia, kpl	Säädöstenvastaisuuksia, kpl	%	Tarkastuksia, kpl	Säädöstenvastaisuuksia, kpl	%
Metsänviljelyaineiston kaupan valvonta						
Rekisteröinti	26	0	0	14	0	0
Tuotantokirjanpito	25	0	0	14	0	0
Erillään pito ja yksilöinti	28	0	0	14	0	0
Ostajalle annettavat tiedot						
- Taimet	20	3	15	5	0	0
- Kävyt	5	0	0	9	0	0
Taimien laatu	19	1	5	4	0	0
Siemenpakkaukset	2	0	0	9	0	0
Yhteensä	118	4	3,4	74	0	0
Kasvinterveyden omavalvonta						
Omavalvonta 2020 (Kasvipassivaatimukset 2019)				9	9	100
Yhteensä	25	0	0	9	9	100,0

Metsänviljelyaineiston kaupan säädösten mukaan enintään viisi prosenttia markkinoitavan taimierän taimista saa olla sellaisia, jotka eivät täytä laissa määritettyjä laatuvaatimuksia. Taimien laatua tarkastettiin yhteensä 2 824 taimesta, joista 1,8 prosenttia oli metsänviljelykelvottomia niissä esiintyneiden vikojen vuoksi (Taulukko 18). Taimien laatua tarkastettiin 4 taimitarhalla yhteensä yhdeksästä taimierästä. Kaikki taimierät täyttivät vaatimukset (Kuva 5).

Taulukko 18. Taimien viat

Violliset taimet	2019		2020	
	kpl	%	kpl	%
Kasvintuhoojat tai niiden vioitukset yht.	17	9,8	10	20,0
- hyönteiset	0	0	0	0
- sienet	16	9,2	10	20,0
- eläimet	1	0,6	0	0
Juuristo yht.	58	33,5	3	6,0
- voimakkaasti kaareutunut	0	0	0	0
- haitallisesti kiertynyt	0	0,0	0	0
- puutteellisesti kehittynyt	2	1,1	0	0
- ei sido riittävästi paakkua	56	32,4	3	6,0
Verso yht.	70	40,5	36	72,0
- voimakkaasti kaareutunut	17	9,8	12	24,0
- taimi on voimakkaasti haaroittunut	20	11,6	21	42,0
- latvakasvain epänormaali	33	19,1	3	6,0
Kuori / neulaset / silmu yht.	8	4,6	0	0
- haitallisia kuorivikoja	8	4,6	0	0
- repeytymiä	0	0	0	0
- paleltumisvaurioita	0	0	0	0
- kuivumisvaurioita	0	0	0	0
Muu vika yht.	20	11,6	1	2,0
- alle ilmoitetun minimipituuden	9	5,2	0	0
- muu	17	9,8	1	2,0
Säädösten vastaisia taimia yhteensä	173		50	
Tarkastettuja taimia	11 470		2 874	
Tarkastettuja taimieriä	35		9	

Kasvinterveyden valvonta

Kaikki metsäpuiden taimituottajat, siementen karistajat ja siementen pakkaajat ovat kasvi-passivelvollisia ja heille tehdään kasvinterveyden omavalvonnan tarkastus. Vuonna 2020 omavalvonnan tarkastus tehtiin ensimmäisen kerran. Säädösten vastaisuuksia löydettiin yhdeksässä kohteessa, eli kaikissa tarkastuksissa löydettiin säädösten vastaisuuksia (Taulukko 17).

EU:n komission päätöksen (EU)2019/2032 perusteella jäsenmaat veloitettiin kartoittamaan *Fusarium circinatum* esiintymistä alueillaan, koska sienien leviäminen Euroopassa halutaan estää. *F. circinatum* on mäntyjen ja douglaskuusen sienitaudinaiheuttaja, joka on karanteenituhooja. Kartoituksia tehtiin neljällä taimitarhalla seitsemästä taimierästä (2,9 miljoonaa tainta). Näytteitä ei otettu.

2.3.2. Puutteiden analyysi

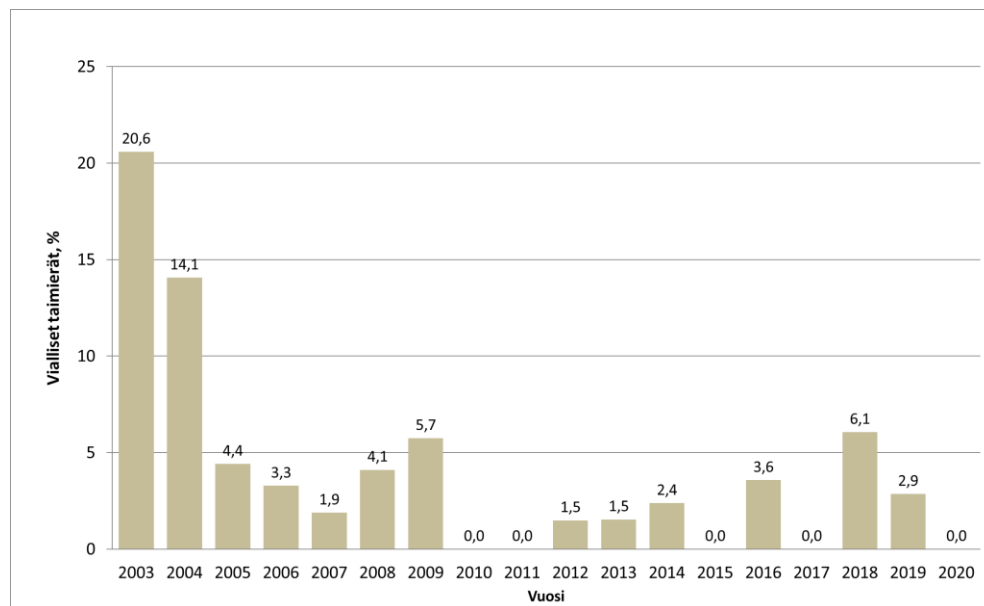
Metsänviljelyaineiston kaupan valvonta

Siemenviljelysten muutosten tarkastuksissa havaitut poikkeamat harvennussuunnitelmasta olivat vähäisiä. Siemenviljelyksiltä määrättiin poistettavaksi harvennussuunnitelman

vastaisesti jätettyjä puita. Kaikki määrätyt korjaukset toteutettiin hyväksytysti ja muutokset merkittiin perusaineistorekisteriin vuoden kuluessa.

Erityyppisiä metsänviljelyaineiston tuotantopaikkojen tarkastuksia tehtiin 74 kappaletta ja niissä ei ollut huomautettavaa eli huomautusprosentti oli laskenut nolnaan. Pieni huomautusten määrä johtuu siitä, että toimispisteiden tarkastusmäärä jäi koronatilanteen vuoksi vähäiseksi.

Taimien laatu oli hyvä ja merkittäviä taimituhoja ei esiintynyt. Kaikki tarkastetut taimierät täyttivät säädösten vaatimukset. Keskimääräinen viallisten taimien osuus oli kaikista tarkastetuista taimista vain 1,8 %, joten se oli selvästi säädösten rajaa-arvoa (5 %) pienempi. Yleisin hylkäämisen syy oli taimien versojen viat kuten haaroittuminen ja verson kaareutuminen (Taulukko 18). Kasvintuhoojien aiheuttamien viotusten osuus oli 20 prosenttia kaikista taimissa havaituista vioista.

Kuva 5. Säädösten vastaiset taimierät vuosina 2003–2020.

Kasvinterveyden valvonta

Lähes kaikissa tarkastetuissa toimipisteissä havaittiin selkeä sääntöjen vastaisuus, josta ei kuitenkaan ollut välitöntä vaaraa kasvinterveydelle. Puutteiden syynä oli yleensä se, että tuotantokirjanpidosta puuttuivat merkinnät kasvinterveyden omavalvonta tarkastuksista, joten omavalvontaa ei voitu todentaa tarkastuksessa.

2.4. Auditoinnit ja muu saatu palaute

Metsänviljelyaineiston valvontaa ei auditoitu vuonna 2020. IMS-järjestelmään kirjattiin kolme palautetta. Ruotsalaisten siemenviljelysten käyttöaluekarttoja keuhuttiin. Negatiivista palautetta tuli MEVI-tietojärjestelmästä tulostettavien käpyetikettien ulkoasusta. Ulkoasua korjattiin palautteen perusteella (katso luku 2.5.3). Palautetta tuli myös ruotsinkielisten verkkosivujen puuttumisesta.

2.5. Ennaltaehkäisevät ja korjaavat toimenpiteet

2.5.1. Toimijoiden säädösten tuntemisen varmistaminen

Metsänviljelyaineiston kaupan valvonnassa käytetään Ruokaviraston ulkopuolisille asiakkaille suunnattua sähköistä asiakaspalvelua. Järjestelmän avulla palvellaan perusaineistoasiakkaita ja Lukea tarjoamalla heidän käyttöönsä siemenviljelysten suunnittelussa ja hoidossa tarvittavat tiedot ja dokumentit verkkopalvelun välityksellä. Järjestelmän avulla ilmoitetaan mm. siemenviljelysten perustamisesta, tulevista harvennuksista tai muista niille tehdyistä muutoksista. Tavoitteena on, että siemenviljelyksille tehtävät toimenpiteet tehdään ennakkoon laaditun suunnitelman mukaisesti ja suunnitelma toteutuminen selvitetään joko maastotarkastuksen tai hakijan esittämän luotettavan selvityksen perusteella. Järjestelmään kirjataan havaitut puutteet ja niiden korjaamiseksi tehdyt toimenpiteet sekä tehdään hyväksymispäätökset.

Järjestelmän avulla varmistetaan siementen alkuperäketjun luotettavuus. Kantatodistuksen myöntämisen edellytyksenä on, että käpyerälle on tehty ajoissa asianmukainen ilmoitus siemenkeräyksen aloittamisesta. Kaikki käpyerät tulee merkitä MEVI-järjestelmästä tulostetuilla etiketeillä tai siemenkeräysilmoituksen tunnuksella. Käpyerien merkintöjä tarkastetaan sekä siemenkaristamoilla että siemenkeräysten valvonnan yhteydessä maastossa. Ruokavirasto myöntää kantatodistukset vain sellaisille erille, joiden jäljitettävyyden on dokumentoitu MEVI-tietojärjestelmään.

MEVI-järjestelmän avulla asiakkaat voivat ilmoittaa muihin EU-maihin markkinoiduista siemen- ja taimieristä. Järjestelmään kirjataan myös muista maista Suomeen markkinoiduista siemen- ja taimieristä tietolomakkeilla ilmoitetut tiedot. Näiden tietojen avulla Ruokavirasto valvoo metsänviljelyaineiston kauppaa EU:n sisämarkkinoilla. Järjestelmää käytetään myös valvontatietojen kokoamiseen ja raportointiin.

2.5.2. Viestintä

Ruokavirasto osallistui Metsätaimitarhapäiville, jotka järjestettiin Jyväskylässä 21.1. – 22.1.2020. Taimitarhapäivillä tiedotettiin kasvinterveysvuodesta ja jaettiin esitteitä.

Ruokaviraston verkkosivut ovat keskeisin tiedonvälityskanava, josta ajantasainen tieto metsänviljelyaineiston kaupan valvonnasta on julkisesti saatavissa. EU:n uudesta kasvinterveysasetuksesta, siihen liittyvästä omavalvonnasta ja rekisteröinnistä laadittiin sivustoille ohjeistus. Ruokaviraston metsänviljelyaineistosivut sisältävät tietoa mm. perusaineistosta, siemen- ja taimituotannosta, lainsäädännöstä, tilastoinnista ja metsänviljelyaineisto tuonnista. Kaikki hyväksytyjen siemenviljelysten, perheenvanhempien ja kloonien käyttöaluekartat sekä läh-töisyysalueiden kartat muutettiin vastaamaan Ruokaviraston visuaalista ilmettä ja päivitettiin sivustoille.

Ruokavirasto kokosi tilastointia varten tiedot metsänviljelyyn toimitetuista taimimääristä, taimitarhojen tuotantopinta-aloista ja taimitarhakyivoihin käytetyn siemenen määrästä. Tilastot julkaistiin verkkosivuilla ja tieto toimitettiin Luonnonvarakeskuksen tilastotietokantaan.

2.5.3. Toimijoille annetut seuraamukset ja puutteiden korjaamistoimenpiteiden varmistaminen

Tuotantopaikkojen valvonnan yhteydessä voidaan toimijalle antaa huomautus tai kieltää säädöstenvastaisen metsänviljelyaineiston markkinointi. Kielto pitää antaa määräajaksi, jos havaitut puutteet aineistossa tai sen merkinnöissä voidaan poistaa. Erityyppisiä metsänviljelyaineiston tuotantopaikkojen tarkastuksia tehtiin 74 kappaletta ja niissä ei havaittu puutteita, joten kirjallisia huomautuksia tai määräaikaisia markkinointikieltoja ei annettu (Taulukko 19). Poliisille jätettiin yksi tutkintapyyntö, joka liittyi siementen salakuljetukseen. Tapaus on syyteharkinnassa syyttäjällä.

Kasvinterveyden omavalvonnasta annettiin kahdeksan huomautusta (luokka 2), joissa kyseessä oli selkeää säädösten vastaisuus. Lisäksi annettiin yksi huomautus lievistä sääntöjen vastaisuudesta (luokka 1). Kaikkien toimijoiden kanssa keskusteltiin puutteista ja ne tulee korjata seuraavaan tarkastukseen mennessä.

Korjaavia toimenpiteiden toteuttamista seurataan MEVI-tietojärjestelmän avulla, johon toimija kirjaa korjaavan toimenpiteen tehdyksi.

2.5.4. Valvontajärjestelmään liittyvät korjaavat toimenpiteet

Metsänviljelyaineiston kaupan valvonta

MEVI-tietojärjestelmää kehitettiin ylläpito- ja jatkuvuussuunnitelman mukaisesti. MEVI-tietojärjestelmään kehitettiin siemenviljelysten lukemiseen liittyviä prosesseja siten, että sinne voidaan rekisteröidä kloonien siemenviljelysten lisäksi perheiden siemenviljelyksiä ja geenivarakokoelmia. Kloonien siemenviljelysten vartekartat ja perheiden siemenviljelysten perhekartat luetaan järjestelmään Excel-taulukoista. Järjestelmässä pluspuiden kloonit ja pluspuiden siemenistä kasvatetut taimet on pidettävä erillään. Geenivarakokoelmat rekisteröidään joko kloonien tai perheiden siemenviljelyksiksi. Perheiden siemenviljelyksiksi rekisteröitävät geenivarakokoelmat poikkeavat muista vastaavista siten, että yhdestä perhekartan Excel-solusta pitää pystyä lukemaan järjestelmään useista saman perheen puuyksilöä.

MEVI-tietojärjestelmään kehitettiin tietolomakkeiden lukutoiminto. Sen avulla järjestelmään voidaan lukea Excel-taulukosta Suomeen saapuneet tietolomakkeet ja liittämään näin syntyneille lomakkeille alkuperäinen dokumentti liitteiksi. Toiminnon avulla voitiin vähentää dokumenttien syöttämiseen kuluva aikaa 20 henkilötyöpäivää. Samalla myös tiedon laatu parani, kun syöttövirheet vähenivät.

Siemenetikettiä muokattiin asiakkaiden toiveiden mukaiseksi siten, että siemenkeräysilmoituksen numeroa suurennettiin.

Kasvinterveyden valvonta

MEVI-tietojärjestelmässä otettiin käyttöön toimittajien rekisteröintiä sujuvoittavat ominaisuudet, joiden avulla päivitettiin kaikkien toimipisteiden rekisteritiedot siten, että rekisteröinnissä voitiin ottaa huomioon kasvinterveyslainsäädännön vaatimat muutokset. Järjestelmän valvontalomakkeita kehitettiin kasvinterveyden omavalvonnan tarkastukseen soveltuviksi. Myös järjestelmän laskutustoimintoja kehitettiin siten, että uudet kasvinterveyden maksut voitiin laskuttaa. Lisäksi järjestelmästä tulostettavien käpyetikettien kasvipassien ulkoasu muutettiin vastaamaan uutta kasvinterveysasetuksen vaatimuksia.

Taulukko 19. Seuraamukset säädösten noudattamatta jättämisestä.

Seuraamukset	2019		2020	
	kpl	%	kpl	%
Metsänviljelyaineiston kaupan valvonta				
- Kirjallinen huomautus	2	0,9	0	0,0
- Määräaikainen markkinointikielto	0	0,0	0	0,0
- Tutkintapyyntö (markkinavalvonta)	0		1	
Kasvinterveyden valvonta				
- Lievä puute tai yksittäistapaus	-	-	1	11
- Selkeä sääntöjen vastaisuus (ei välitöntä vaaraa kasvinterveydelle)	-	-	8	89
- Selkeä sääntöjen vastaisuus (vaarantaa kasvinterveyden)	-	-	0	0

2.6. Toiminnan resurssit

Metsänviljelyaineiston valvonnasta vastaavat kasvinterveysyksikön ylitarkastaja ja tarkastaja.

2.7. Muutokset seuraavien vuosien toimintaan

Ruokavirasto osallistuu metsänviljelyaineiston kaupasta annetun lainsäädännön uudistustyöhön yhteistyössä MMM:n kanssa. Lainsäädäntötyö käynnistyy vuonna 2021. Lisäksi osallistumme uuden metsäpuiden siemenviljelysten perustamisohjelman valmisteluun. Molemmat tehtävät kuuluvat Ruokaviraston tulostavoitteisiin vuosille 2021-2022 ja niillä on vaikutusta seuraavien vuosien toimintaan ja valvontatyöhön. Ruokaviraston tehtävänä on EU-lainsäädäntömuutosten toimeenpano. Uuden tyyppisten aineistojen rekisteröinti aiheuttaa muutostarpeita MEVI-tietojärjestelmään.

Suomessa metsänviljelyyn käytetään pääasiassa kuusen, männyn ja jonkin verran rauduskoivun taimia. Ilmastomuutos ja yksipuolinen puulajirakenne lisää riskiä erilaisille metsätuhoille. Puulajivalikoiman monipuolistaminen kotimaisilla lehtipuulajeilla ja sekametsien kasvatusta ovat keskeisiä metsäpoliittisia tavoitteita. Merkittävä kotimaisten jalojen lehtipuuiden taimituotannon lisäämisen este on puute hyvälaatuisesta, geneettisesti monimuotoisesta siemenistä, jotka ovat sopeutuneet ilmastoomme. Siemenen saatavuuden parantamiseksi Ruokavirasto rekisteröi Luken geenivarojen suojelemiseksi perustettuja tammen, metsälehmuksen, vaahteran, vuori- ja kynäjalavan kokoelmia siemenviljelyksiksi ja selvittää yhdessä MMM:n, Luken ja alan toimijoiden kanssa näiden puulajien siementen tuotantoa, varastointia ja testausta.

Toiminnan kehittämisessä on tulevana vuosina otettava huomioon metsäpuiden siemen- ja taimituotannossa tapahtuvat rakenteelliset muutokset. Taimituotanto keskittyy yhä harvempiin toimipisteisiin, joiden koko kasvaa. Metsänviljelyaineiston kaupasta annetun lain mukaisia tarkastuksia voidaan vähentää, mutta samalla yhden toimipisteen tarkastamiseen kuluva aika lisääntyy. Koronaepidemian vuoksi tarkastusmäärät jäivät vuonna 2020 ennakoitua pienemmäksi. Vuonna 2021 tai 2022 tarkastusten määrää on tarkoitus lisätä merkittävästi, jos koronatilanne sen sallii. Etätarkastus otetaan käyttöön uutena tarkastusmuotona, jos tavanomainen toimipisteillä tapahtuva tarkastus ei koronatilanteen vuoksi ole mahdollista.

Uuden EU:n kasvinterveysasetuksen (EU) 2016/2013 voimaan tulo aiheutti merkittäviä muutoksia metsänviljelyaineiston tuotanto- ja markkinointitoimipisteiden valvontaan. Kaikkien kasvipassivelvollisten toimijoiden omavalvonta täytyy tarkastaa vuosittain, mikä lisää merkittävästi tarkastuskäyntien tai etätarkastuksen määrää. Omavalvonnan tarkastuksia voidaan harventaa, jos metsänviljelyaineiston toimittajat tekevät omavalvontasuunnitelmia. Siemenpakkauspuheen on tarkoitus tarkastaa pääsääntöisesti etätarkastuksina.

Alkiomonistukseen perustuvan taimien tuotantotekniikan käyttöönotto metsäpuiden taimituotannossa on yksi merkittävimmistä muutoksista. Kasvillisesti lisättyjen solukkotaimien yleistymisen edellyttää Ruokavirastolta valmiutta uudentyyppisten perusaineistojen rekisteröintiin ja tuotetun aineiston markkinointiin. Kasvillisesti lisättyjen kloonien kenttäkokeiden perustaminen on aloitettu ja alustavia tuloksia odotetaan muutaman vuoden kuluttua. Seuraavien vuosien kuluessa luodaan valmius rekisteröidä klooneja ja kloonyhdistelmiä ja myöntää niille kantatodistukset.

MEVI-tietojärjestelmän kehittämistyötä jatketaan ylläpito- ja jatkuvuussuunnitelman 2021 mukaisesti. Edellä mainitut valvontaprosessin kehittämistehtävät edellyttävät kehittämistarpeita MEVI-tietojärjestelmään tuleville vuosille. Lisäksi kehitetään metsäpuiden siementen ja taimien tuotantoa ja markkinointia käsittelevien verkkosivujen sisältöä ja käännetään keskeinen sisältö ruotsin ja englannin kielille.

Liite 1. Inspektioner på Åland 2020

Inspektion

Inspektion	Antal	Prov	Konstaterad
Ringröta	5	5	0
Potatiscystnematod*	3	10	0
Koloradoskalbagge	3	0	0
Päronpest	5	16	0
Tallvedsnematos	2	3	0
Aromia bungii	4	0	
Total	22	34	0

* total 17,11 ha

Marknadsövervakning

Inspektion	Antal	Prov	Konstaterad	Ursprung
Plantbutik, utsädepotatis	1	0	0	SE
Orkal, utsädespotatis	4	11	0	2 x DE 3 x NL 6 x SE
Total	5	11	0	

Exportkontroll

Inspektion	Antal	Prov
Skogsodlingsplantor Picea abies	1	0
Total	1	0

Liite 2. Tuonnit, tarkastukset ja pysäytykset tuoteryhmittäin, sekä alennetun tarkastusprosentin tarkastukset 2020 (Ruokavirasto, ELY ja Tulli)

Tavarat Ryhmä	Alkuperämaa	Todistukset	Asiakirjatarkastus	Tunnistustarkastus	Fyysisen tarkastus	Pysäytysten määrä	Pysäytysten syyt
Puuraken- nukset	RU	148	147	1	-		
Koneet	NO, JP	6	6	3	3		
Puu ja puu- tavara	BA, CA, KN, NZ, RU, US, VE	113 110	108 572	2 304	2 146	10 (RU)	Asiakirja- virhe/-puute; erik.vaatim vastainen
Vilja	CL, NO, NZ, TH	18	18	1	1		
Kahvi, tee, mausteet	TH	37	32	21	21		
Hedelmät ja pähkinät	AR, BR, CL, CR, EG, IL, IN, MA, PE, PK, RU, TH, ZA	1 197	1 189	492	492		
Vihannek- set	IL, IS, MK, NO, NZ, PK, TH, US	81	76	19	19	1 (US)	Kielletyt kas- vit
Mukulat ja sipulit	US, ZA	43	43	22	22		
Leikkokukat	AE, TH	13	13	-	-		
Elävät kas- vit, pistok- kaat	ID, IL, KE, NO, SG, US	89	89	83	83		
Öljykasvien siemenet	CA, CL, CN, DE, FR, GB, GT, IN, IT, JP, MT, NL, NO, NZ, PL, RS, RU, US, ZM	31	30	4	4		
-		15	-	-	-		
Yhteensä		114 676	110 128	2 932	2 773	7	

LIITE 2. Alennetun tarkastusprosentin tarkastukset 2020*

Product	Country of Origin	Minimum inspection % to be applied	Change in the min insp.% applicable as of 01-01-2021	No. of consignments imported	No. of inspections carried out	%
Fruit						
<i>Carica papaya</i>	All (excl.CH)	5		40	3	7,5
<i>Vitis</i>	All (excl.CH)	5		114	14	12
<i>Citrus</i>	Egypt	75		235	168	71
<i>Citrus</i>	Israel	100		40	40	100
<i>Citrus</i>	Morocco	3		1	1	100
<i>Citrus</i>	Peru	10		6	1	17
<i>Malus</i>	Argentina	35		1	1	100
<i>Malus</i>	Chile	5		86	7	8
Vegetables						
Root and tubercle vegetables, other than tubers of <i>Solanum tuberosum L.</i>	All (excl. Cameroon and CH)	na	10	70	12	17
Wood						
Conifer wood (excl. <i>Larix</i>)	Russia (European part)	1		108421	1382	1,3
Used Machinery						
Agriculture & forestry machinery	All (excl.CH)	5	10	6	3	50

*Regulation 1756/2004 - Article 5.(1): Information required under Annex II monitoring exercise 2021 (imports 01/01-31/12 2020)

Liite 3. Komission VASU-raporttiin toimitettavat tiedot (alustavat tekstit)

Yleispäätelmä saavutetusta vaatimustenmukaisuuden tasosta

Kasvinterveyden taso säilyi hyvänä eikä uusia, pysyviä karanteenikasvintuhoojaesiintymiä löytynyt. Virallisten tarkastusten perusteella havaittiin, että toimijat noudattivat kasvinterveys- ja taimiaineistolainsäädännöstä, sekä metsänviljelyaineistosta tulevia vaatimuksia hyvin. Tahallisia rikkomuksia ei havaittu. Vuonna 2020 uuden lainsäädännön perusteella todetuista puutteista virallinen toimi tai toimenpide oli huomautuksen antaminen tarkastuspöytäkirjaan. Painotus oli toimijan oman vastuun lisääntymisessä toimintansa säädöstenmukaisuudesta omavalvontaa tekemällä. Tarkastuksissa keskityttiin myös opastamaan ja neuvomaan, jotta toimijalla olisi jatkossa hyvät edellytykset hoitaa omavalvonta oikealla tavalla. Vuodesta 2021 alkaen puutteet johtavat jatkotoimenpiteisiin.

Viralliset tarkastukset

	<i>Toimijoiden lukumäärä</i>	<i>Tehtyjen virallisten tarkastusten lukumäärä</i>
Toimijat, joilla on lupa myöntää kasvipasseja		
- Kasvinterveysrekisteri	275	85
- Metsänviljelyaineistorekisteri	48	9
- Siemenperuna ja kylvösiemenet*	1*	*
Yhteensä	324	94
Toimijat, joilla on lupa tehdä merkki (puiseen pakkausmateriaaliin, puuhun tai muihin tavaroihin)		
- ISPM 15 merkinkäyttöoikeus	855	103
- Metsänviljelyaineistorekisteri	-	-
- Siemenperuna ja kylvösiemenet	-	-
Yhteensä	855	103

Kommenttikenttä

*Siemenperunalle ja kylvösiemenille kasvipassin myöntää virallisten tarkastusten perusteella Ruokavirasto. Vuonna 2019 siemenperunapakkaamoita oli 24 kpl, joiden kaikki siemenet tarkastetaan. Kasvipassi yhdistetään vakuustodistukseen.

Vaatimusten vastaisuudet

				Toimet/toimenpiteet	
	<i>Havaittu virallisissa tarkastuksissa</i>	<i>Tarkastettujen toimijoiden kokonaisuusmäärä</i>	<i>Niiden tarkastettujen toimijoiden lukumäärä, joiden osalta havaittiin vaatimustenvastaisuuksia</i>	<i>Hallinnolliset</i>	<i>Oikeudelliset</i>
Toimijat, joilla on lupa myöntää kasvipasseja					
Kasvinterveysrekisteri	Luokan 1 puute	85	0		
	Luokan 2 puute		0		
	Luokan 3 puute		0		
Metsänviljelyaineistorekisteri	Luokan 1 puute	9	0		
	Luokan 2 puute				
	Luokan 3 puute				
Siemenperuna ja kylvösiemenet	Luokan 1 puute	0	0		
	Luokan 2 puute		0		
	Luokan 3 puute		0		
Yhteensä		94	0		
Toimijat, joilla on lupa tehdä merkki (puuseen pakkausmateriaaliin, puuhun tai muihin tavaroihin)					
- Kasvinterveysrekisteri	Luokan 1 puute	103	0		
	Luokan 2 puute		0		
	Luokan 3 puute		0		
Yhteensä		103	0		

Kommenttikenttä

Vuonna 2020 ei vielä määrätty toimenpiteitä yllä mainittujen toimijoiden vaatimustenvastaisuuksista, vaan todettujen puutteiden perusteella ohjeistettiin toimijoita toimimaan jatkossa oikein. Puutteet kirjattiin huomautusmerkintänä pöytäkirjaan. Vuodesta 2021 alkaen puutteet johtavat jatkotoimenpiteisiin.

Liite 4. MMM:lle toimitettavat mittarit ja tunnusluvut

Talousarvio (TAE eli ns. budjettikirja)

- Ilmiötä tai sen kehittymistä kuvaava tunnusluku
- A18. Eläintaudit ja kasvintuhoojat ovat hallinnassa

Elintarvikkeiden ja tuotantopanosten laatu

Lähde: Ruokavirasto	2018	2019	2020	2021—2022 tavoite
Karanteenituhoojien esiintymien lukumäärä (kpl) ⁴⁾	305	244	217	vähenevä

⁴⁾ Karanteenituhoojat ovat kasvitauteja ja tuholaisia, joiden leviäminen Suomeen pyritään estämään. Kaikki karanteenituhoojat on lueteltu kasvinterveyslainsäädännössä, Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2019/2072 (liite II ja liite III)

Tulossopimus

- Viraston tekemistä kuvaava tunnusluku
- A18. Eläintaudit ja kasvintuhoojat ovat hallinnassa

Elintarvikkeiden ja tuotantopanosten laatu

Lähde: Ruokavirasto	2018	2019	2020	2021—2022 tavoite
Unionikaranteenikasvintuhoojien takia pysäytettyjen erien lukumäärä (kpl) ¹⁾				kasvava
Unionikaranteenikasvintuhoojien esiintymien lukumäärä (kpl) ²⁾	305	244	217	vähenevä
Säänneltyjen muiden kuin unionikaranteenikasvintuhoojien lukumäärä (kpl) ³⁾				?

¹⁾ Unionikaranteenikasvintuhoojien takia annetut markkinointi- ja maahantuontikieltojen määrä vuodessa. Tavoitteena on löytää unionikaranteenikasvintuhoojat tuonti- ja sisämarkkinavalvonnassa ennen kuin ne pääsevät tuotantoon.

²⁾ Kyseisenä vuotena voimassa olleet unionikaranteenikasvintuhoojien vuoksi annetut torjuntapäätökset tuotannossa. Tavoitteena on, että unionikaranteenikasvintuhoojat eivät pääsisi muodostamaan esiintymiä tuotannossa

³⁾ Kasvinterveyslainsäädännössä määriteltyjen muiden kuin unionikaranteenikasvintuhoojien takia annetut markkinointi- ja maahantuontikieltojen määrä vuodessa. Tavoitteena on, että säännellyt muut kuin unionikaranteenikasvintuhoojat eivät yleisty lisäysaineistossa (peltokasvien siemenet, puutarhakasvien taimiaineisto, metsänviljelyaineisto).